

Üniversite-Belediye İşbirliğine Doğru: Kent Belediyelerinin Üniversite Gençliği ve Öğretim Elemanlarına Yönelik Hizmetleri

*Leyla Kahraman - M. Kemal Öktem **

Bu çalışmada yerel yönetim birimleri içerisinde gerek görev ve yetki alanı gerekse mekansal büyüklük açısından önemli bir yere sahip olan belediyelerin (özellikle büyük kent dışı taşra kentlerindeki belediyelerin) üniversite gençliği ve öğretim elemanlarına sundukları hizmetler ele alınmıştır. Ayrıca sunulan bu hizmetlerin yanında gereksinimler doğrultusunda sunulması gereken hizmetler ele alınarak irdelenmiş ve bir takım öneriler getirilmiştir. Çalışmanın iki boyutu; kent belediyelerinin üniversiteye yönelik hizmetleri ile üniversitelerin belediyelere yönelik öncelikle yerel yönetim personeli ve sonra kent halkının toplumsal eğitimidir. Ayrıca üniversite-belediye işbirliğini çeşitli yönleriyle ele alan bir araştırma projesinin gerekliliği sonucuna varılmıştır. Proje kapsamı içerisinde üniversite öğretim elemanlarının ve üniversite öğrencilerinin belediyelerden beklentileri, belediyelerin üniversitelerden, öğretim elemanlarından ve öğrencilerinden beklentileri ile belediye-üniversite kurumsal ilişkileri gibi konuların yerelmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Türkiye’de Belediye-Üniversite etkileşimi ve işbirliği üzerine yoğunlaşan bu çalışma, yerel yönetimlerin ve üniversitelerin görevlerini, işbirliği yapabilecekleri alanları incelemektedir. Ülkemizde, yurt düzeyinde yaygın hizmet veren yerel yönetimlerin ve tüm toplumsal kesimlerin eğitim gereksinimi olduğu bilinmektedir. Üniversiteler ve meslek yüksek okulları da son yıllarda daha geniş ölçekte ülkenin değişik yörelerinde açılmaya başlanmıştır. Her ikisi de önemli birer yatırım olan bu kurumların buldukları yöreye daha fazla katkı sağlamasına gereksinim duyulmaktadır. Böylece, kaynakların verimli ve etkili kullanımı, toplumsal dinamiklerin harekete geçirilmesi, toplumsal ve ekonomik yarara dönüştürülmesi, kamu yönetiminin toplumsal ve ekonomik gelişmeye katkıda bulunması yollarının geliştirilmesi mümkün olabilecektir.

Özerk yerel yönetimler arasında özellikle belediyeler, *siyasal* kuruluşlardır. Uzun yıllar önce, 1930 yılında çıkarılan kuruluş yasasına göre işleyişlerini sürdürmekte olan belediyelerin, bir yanda artan nüfus ve hizmet istemlerine yanıt

* Hacettepe Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü Araştırma Görevlileri.

vermeye çalışırken; su, kanalizasyon, çöp gibi en temel alanlarda bile zorlandıkları olmakta, diğer yandan çağın ve Türkiye'nin de gerisinde kalan yapılarla eleştirilmektedir. Belediyelerin kentsel hizmet alanlarına yönelik olarak sürdüreceği faaliyetlerde ele alınan ölçütlerden birisi de hizmetin götürüleceği alanın belediye sınırları ya da mücavir alan içerisinde yer almasıdır. Bu koşula uymayan yerlere belediyelerin temel hizmetleri bile götürmesi beklenmemektedir. *Akademik*, eğitim ve araştırma alanlarında etkinlik gösteren üniversitelerle belediyelerin etkileşimi sınırlı kalmakta, bazı durumlarda işbirliği hiç mümkün değil gibi düşünülmektedir. Oysa söz konusu kurumların toplumsal ve ekonomik kalkınma konusunda birlikte ortak çalışma yapabilecekleri birçok alan bulunmaktadır.

İstanbul ve Ankara gibi büyük kentlerde, yerleşik ve geçmiş yıllardan bu güne gelen üniversite geleneği, bazı hizmetlerin zamanla gelişmesine olanak vermiştir. Örneğin Ankara'da Yüksel Caddesi ve çevresi öğrencilere beslenme, okuma, bir araya gelme ve etkileşim ortamı sunan bir tümleşik mekan gibidir. Kent içerisinde köklü bir üniversite geleneğinin oluşması zamana paralel olarak kent içerisinde sunulan hizmetlerin de üniversite işletmeciliğine yönelik olarak faaliyet göstermesini sağlamış ve sonuçta bugün İstanbul ve Ankara gibi kentlerde üniversiteye yönelik olarak kentsel hizmet alanlarında kısmen yerleşik bir dizgenin oluşumunu sağlamıştır.

Üniversite-Belediye işbirliği öncelikle fen bilimleri, teknik, mühendislik ve mimari danışmanlık alanlarında anımsanmaktadır. Örneğin 1973'de İzmit Belediyesi, uydu kent projesi oluşturma aşamasında İstanbul Teknik ve Orta Doğu Teknik Üniversitelerinden teknik ve uzmanlık yardımı almıştır. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin de işbirliği yaptığı alanlar olduğu belirtilmektedir. Eskişehir örneği ise, üniversiteyi kuran rektörün şimdi Büyükşehir Belediye Başkanı olması dolayısıyla üzerinde durulması gereken bir durumdur. Ancak bu özel durumda bile, belediye-üniversite işbirliğinin beklenen düzeyde gerçekleşmediği ileri sürülebilir. Belediye personelinin üniversite tarafından eğitimi alanında bile sorunlar yaşandığı ifade edilmektedir.

Yerel Yönetimlerin İşlevleri

Yer yönünden yerinden yönetim kurumları olan yerel yönetimlerde hukuki kişiliğin somutlaştığı yetkiler, ortak yerel yetki bloku olarak tanımlanır (Nalbant, 1997: 38). Yerel yönetimler hem halkın gündelik yaşamını ilgilendiren hizmetleri yerine getirmeleri hem de seçime dayalı olmaları nedeniyle, yerel ve ulusal yönetimlerin etkililiği açısından olduğu kadar, duyarlılıkları ve halkın katılımını sağlamada da önemli bir rol oynamaktadırlar. Bu da yerel yönetimlerin yerel halkın gereksinimlerini karşılayabilecek bir kapasite ve duyarlılığa sahip olmalarını, hizmetleri yetkin bir biçimde sunmalarını ve etkileme kanallarını açık

tutarak kendilerinden beklenen sorumluluğu yerine getirmelerini gerektirmektedir (Uysal-Sezer, 1987: 15-16).Yönetim dizgesi içerisinde yer alan yerel yönetimler merkezi yönetimle eşgüdüm içerisinde yerel nitelikteki hizmetleri yerine getirmek üzere önemli görev ve sorumluluklar üstlenmiştir. Gereksinimleri karşılamak üzere üstlenmiş olduğu, çeşitli hizmet alanlarını kapsayan işlevler kentte yaşayan halkın rahatını, huzurunu ve mutluluğunu sağlamaya yöneliktir. Gereksinimler doğrultusunda yürütülen faaliyetler yerel yönetim birimlerinin niteliğine ve niceliğine bağlı olarak farklılıklar göstermektedir.

Yerel Yönetim Birimlerinin Yapısı ve Özellikleri

Yerel yönetimler bulunduğu mekansal örgütlenme içinde geçici veya sürekli yaşayanların yerel nitelikteki ortak gereksinmelerini karşılamak üzere kurulmuş yönetsel birimlerdir. Yerel yönetimler; belediyeler, il özel yönetimleri ve köy yönetimleri olmak üzere üç kademede örgütlenmişlerdir. Bu yönetsel birimlere hizmetlerini daha etkin ve verimli bir şekilde kendi organları eliyle yerine getirebilmeleri için özerklik tanınmıştır. Hizmetlerin yerel düzeyde halk tarafından seçilen organlar eliyle gerçekleştirilmesi bir taraftan demokratik ilkelerin bu düzeyde işlenmesini sağlamakta, diğer taraftan da halkın sunulan hizmetlere ilgi duyarak bunlara sahip çıkmasını sağlamaktadır (Menteşe, 1995: 288).

Günümüzde belediyeler gerek mali yönden özendirici unsurları gerekse hizmet ve yetki alanının genişliğiyle yerel yönetimler içerisinde daha ön plana çıkmıştır. Bütçeleri itibariyle değerlendirilirse, Türkiye’de yerel yönetimler içinde köyler yüzde 1, özel idareler yüzde 14, belediyeler ise yüzde 85 büyüklüğünde yer tutmaktadır (DPT, 2001: 39). Kent halkının gereksinmelerini yakından ve sağlıklı bir şekilde saptayarak, sorunlara daha hızlı ve akılcı çözüm üretme kabiliyetine sahip olmalarından dolayı belediyeler tercih edilen ve yaygınlaşan yerel birimler olmuşlardır. Bu çalışmada belediyeler ele alındığı için yerel yönetimler denildiğinde belediyeler ön planda tutulmuştur. Özellikle de büyük kent dışı taşra kentleri (Malatya, Elazığ, Van, vb.) çalışmaya temel oluşturmuştur.

Yerel Yönetimlerin İşlevlerinin Sınıflandırılması

Yerleşim birimlerinde yaşamsal faaliyetlerin sağlıklı ve düzenli bir şekilde devam etmesi için bir takım hizmetlerin yürütülmesi gerekir. Kentsel hizmet alanları kentte yaşayan halkın gereksinimleri ve talepleri doğrultusunda oluşur. Kentin toplumsal, ekonomik, siyasi, kültürel ve teknolojik iklimi de bu hizmet alanlarının oluşumunu ve işleyişini etkiler. Kentlerin gelişimine paralel olarak artan yerel işlevlerin ve çağın gerektirdiği hizmetlerin istenilen düzeyde gerçekleştirilmesi için yerel yönetimlerin saydamlık, üretkenlik, katılımcılık, kaynak oluşturuculuk, demokratikleşme ve etkinlik gibi özelliklere sahip olması gerekir (Görmez, 1995: 330). Demokrasi açısından önemli olan yurttaş katılımı,

çoğunluk ilkesi ve önderlerin hem danışmaya önem vermeleri, hem de seçmene karşı hesap verme sorumluluğu duymaları yasal ölçekte de geçerli değerlerdir (Keleş, 1998: 56).

Hizmetler yönetimleri arasında her ülkenin anayasal düzenine, ekonomik ve toplumsal gereklerine göre değişik biçimlerde paylaşılır. Zaman içinde değişikliklere de uğramıştır. Buna rağmen pek çok ülkede öteden beri kimi zaman sadece yerel yönetimler tarafından kimi zaman da merkezi yönetimle ortaklaşa sürdürülmekte olan bir takım hizmetler vardır. Bunlara hizmet bölüşümünün somut örnekleri denilebilir (Nadaroğlu, 1989: 98). 1580 sayılı Belediye Kanunu ve 3030 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve çeşitli kanunlarla belediyelere; sağlık ve sosyal yardım, imar, bayındırlık, ulaşım, eğitim, bilim, kültür ve sanat, esenlik, temizlik işlevleri ile ekonomik işlevler yüklenmiştir.

Belediyeler kanunlarda da sayılmış olan hizmetler dışında kent halkının her türlü gereksinimlerini karşılamak üzere gerekli girişimlerde bulunabilirler. Bu girişim alanlarını akılcı ölçütler ışığında saptamak ve bir an önce faaliyete geçirmek belediyelerin etkin ve verimli çalışmalarına bağlıdır. 1580 sayılı Belediye Yasasının 15. maddesi ve diğer yasalarla belediyelere zorunlu birçok görev verilmiş olmasına rağmen, belediyeler bu görevleri yeterli düzeyde yerine getirememektedir. Bunun nedenleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Yasalar tarafından yapılan görevlendirmelerde nesnel ölçütlerin dikkate alınmaması,
- Gelir yetersizliği,
- Nitelikli personel yetersizliği,
- Hızlı kentleşme,
- Belediye sayısının artması,
- Belediyelerin genel başarı değerlendirmesinin yapılmaması ya da bu doğrultuda hazırlanan raporlara uygulamada gereken önemin verilmemesi,
- Kimi görevlerin başka yönetimlere devredilmesinden kaynaklanan sorunlar.
- Hemşehrilik bilincinin gelişmemesi (Keleş, 1998: 217-219),
- Kentte yeralan çevresel unsurlarla (Çizim 1) gerekli işbirliği ve uyumun gerçekleştirilememesi.

Belediyelerin üzerine düşen görevleri yerine getirirken bu sorunları aşması ve ilgili birimlerden destek alması sunulan hizmetin kalitesi açısından önem taşır.

Yerel Yönetimlere Yönelik Eğitim Faaliyetleri

Yerel yönetimlere yönelik çeşitli eğitim faaliyetleri yürütülmektedir. Bunların temel olanı; ortaöğretim ve önlisans düzeyinde verilen eğitimidir. Diğerleri ise belediye personeline yönelik olarak çeşitli kuruluşlar tarafından yürütülen eğitim faaliyetleridir.

Üniversitelerde Yerel Yönetim Eğitimi

Yerel yönetimlere yönelik personel yetiştirilmesi amacıyla, üniversitelerin iki yıllık meslek okulu düzeyinde, çeşitli illerde "Mahalli İdareler" bölümleri açılmıştır. Mahalli İdareler programının amacı, mahalli idareler, yani belediyeler, özel idareler gibi kuruluşların çeşitli bölümlerinde çalışacak ara elemanları yetiştirmektir. Programda okutulan belli başlı dersler; yerel yönetimlerde halkla ilişkiler, yönetim bilimi, kamu yönetimi, kamu personel yönetimi, yerel yönetimler, anayasa hukuku, yönetim hukuku, büro makineleri, büro uygulaması, yerel yönetimler semineri uygulaması gibi derslerdir. Bu programa girmek isteyen öğrencilerin kendilerini halkla ilişkiler, yönetim bilimi, personel yönetimi konularında iyi yetiştirmeleri, ayrıca kamu yönetimi konusunda bilgili, başka insanlarla işbirliği yapabilecek kadar uyumlu ve geçimli olma niteliklerini taşımaları öngörülmektedir. Çizim 1 ve Çizim 2'de ülkemizde yerel yönetimlere yönelik olarak açılmış 2 yıllık önlisans programları yer almaktadır.

Bu programdan mezun olanlara "Mahalli İdareler Meslek Elemanı" unvanı verilmiştir. Bu unvanı kazanmış kişilerin meslek hayatlarında yerel yönetimlerin üst yöneticilerinin en yakın yardımcıları olarak çalışmalarını ve alınan kararları yürütmeleri beklenmektedir. Bu programı bitirenler, genellikle belediyeler, valilikler ve bunlara bağlı kuruluşlarda görev alırlar. Ülkemizde bu alanda çalışacak yetişmiş elemana büyük gereksinim bulunduğu belirtilmektedir. Mahalli İdareler Programı sunan üniversite meslek yüksek okullarının bulunduğu kentler Çizim 1'de gösterilmiştir. Değişik coğrafi yörelerde eğitim olanaklarının yaygınlık kazandığı gözlemlenmektedir.

Çizim 1: Üniversitelerde İki Yıllık Mahalli İdareler Programı ve İller

Üniversite	Meslek Yüksek Okulu	İl/İlçe
Afyon Kocatepe	Afyon	Afyon
Balıkesir	Erdek	Balıkesir/Erdek
Fırat	Sosyal Bilimler (II. Öğretim de var)	Elazığ
Anadolu	Açıköğretim Fakültesi	Eskişehir
Selçuk	Silifke Taşucu	İçel/taşucu
Selçuk	Karapınar	Konya/Karapınar
Selçuk	Kazım Karabekir	Konya/karaman
Marmara	Sosyal Bilimler	İstanbul
Dokuz Eylül	İzmir (II. Öğretim de var)	İzmir
Kocaeli	Kandıra	Kocaeli/kandıra
Celal Bayar	Salihli (II. Öğretim de var)	Manisa/Salihli
Niğde	Niğde (II. Öğretimde var)	Niğde

Kaynak: www.osym.gov.tr 27.7.2001.

Çizim 2: Üniversitelerde Yerel Yönetimlere İlişkin Diğer Programlar ve İller

Üniversite	Meslek Yüksek Okulu	Program	İl
Kırıkkale	Keskin	Mahalli İdareler-Zabıta	Kırıkkale/Keskin
Akdeniz	Teknik Bilimler	İtfaiyecilik-Yangın Güvenliği	Antalya
Akdeniz	Teknik Bilimler	Çevre Kirlenmesi ve Kontrolü(I-II. Öğretim)	Antalya
İstanbul	Teknik Bilimler	İtfaiyecilik-Yangın Güvenliği	İstanbul
Kocaeli	İzmit	İtfaiyecilik-Yangın Güvenliği	Kocaeli/İzmit
Kocaeli	İhsaniye	Çevre Koruma	Kocaeli/İhsaniye
Çukurova	Osmaniye	Çevre Koruma (I-II. Öğretim)	Osmaniye
Sakarya	Sakarya	Çevre Kirlenmesi ve Kontrolü	Sakarya
Gazi	Sağlık Hizmetleri	Çevre	Ankara
Fırat	Keban	Çevre Koruma	Elazığ

Kaynak: www.osym.gov.tr 27.7.2001.

Yerel yönetimlere ilişkin zabıta, yangın güvenliği, çevre koruma gibi diğer programların bulunduğu kentler Çizim 2’de yer almaktadır.

Belediyelere Yönelik Hizmetçi Eğitim Faaliyetleri

Belediyelerin hizmetlerini daha etkin ve verimli bir şekilde yerine getirmeleri büyük oranda personelinin niteliğine ve kalitesine bağlıdır. Bu nedenle belediye personelinin eğitimi büyük önem taşımaktadır. Büyük kentlerden bir çoğunun kent yönetimi konularında ve teknik alanlarda yetişmiş, nitelikli personeli yoktur. Belediye başkanları da dahil olmak üzere belediyecilerden çoğu sadece ilkokul mezunudur ve daha yüksek düzeyde çalışanlardan pek azı teknik becerilere sahiptir (Keleş, 1993: 480-481). Yerel yönetimlerde çalışan personelin büyük bölümü, yaptığı görevi ile ilgili bir eğitimden geçmemiştir. Gerek hizmetlerin yerine getirilmesinde gerek hukuka uygun hizmet görülmesinde çalışan personelin eğitimi büyük önem taşımaktadır (DPT, 2001: 80). 1999 yılı verilerine göre ülkemizde 81 il, 850 ilçe, 15 büyükşehir ve 3227 belediye bulunmaktadır. Ülke genelinde yerel hizmet ve kaynaklara toplam 225.000 kişiden oluşan seçilmiş organlar yön vermektedir. İl özel idarelerinde 5000, belediyelerde ise 300.000 dolaylarında kişi çalışmaktadır (DPT, 2001: 16). Yerel yönetimlere ilişkin sorunların çözümünde niteliksel ve niceliksel veriler gözönüne alınmalıdır.

Belediyelere yönelik hizmet içi eğitim veren kuruluşlar ve 1999 yılında 15 büyükşehir, 80 il ve 90 ilçe ve 10 belde belediyesinin yüzde 40 katılımı sonucu yapılan anket verilerine göre belediyelerin bu hizmetlerden yararlanma oranları aşağıda yer almaktadır (Pirler, Gürsoy ve Başsoy, 1999: 96).

• TODAİE,	%38
• İçişleri Bakanlığı,	%29
• İller Bankası,	%16

- Türk Belediyecilik Derneği-Konrad Adenauer Eğitim Vakfı Programı, %9
- Özel dernek ve kuruluşlar %8

Bu kuruluşların Ankara-Merkezde yoğunlaştığı görülmektedir. Türk Belediyecilik Derneği ve Adenauer Vakfı kısa süreli eğitim etkinlikleri diğer il ve belediyelerde de geçici olarak düzenlenmektedir. Doğaldır ki, kalıcı bir üniversitenin düzenleyebileceği programlar daha etkili olacaktır. Ülke düzeyinde belediyeler ve üniversitelerin birbirlerinden etkileşimi ve uyarlanmaları, uygulanabilir projeler üretilmesini sağlayabilir. Söz konusu etkileşimi Çizim 3’de özetlemek mümkündür.

Bu kuruluşlar tarafından düzenlenen çeşitli eğitim faaliyetleri ile belediye personelinin alanında uzmanlaşması ve daha nitelikli bir hale gelmesi amaçlanmaktadır. 1989 yılında yapılan bir araştırmada evreni oluşturan belediyelerin yüzde 58’i çalıştırılan görevlilerin nitelikçe yetersiz olduğunu belirtmiştir. Bu olumsuzluğun giderilmesinin bir yolu da hizmetiçi eğitimidir. Belediyelerde hizmetiçi eğitim yapılıp yapılmadığına ilişkin soruya belediyelerin yüzde 77’si “evet”, yüzde 23’ü “hayır” demiştir. Büyük oranda hizmetiçi eğitim yapıldığı ileri sürülmekte ise de, bunların yüzde 85’i hizmetiçi eğitimle ilgili bir birim olmadığını, yüzde 43’ü ise eğitim giderleri için pay ayrılmadığını belirtmişlerdir. Aday memurluk eğitimi; belediyelerin yüzde 80’inde kendileri tarafından, yüzde 18’inde valilik/kaymakamlıkça gerçekleştirilmektedir. Sadece belediyelerden birisi üniversitelerle işbirliği yapıldığını belirtmektedir (Güler ve Öktem, 1989: 31). 10 yıl sonra yapılan araştırma sonuçlarında belediyelerin yüzde 97’si personelin eğitime ihtiyacı olduğundan, nitelikli eleman sıkıntısından ve çeşitli gerekçelerle (eğitim verecek eleman bulma güçlüğü, işlerin aksaması, ekonomik nedenler, vb.) belediyelerde yeterince hizmetiçi eğitim yapılamadığından bahsetmektedir (Pirler, Gürsoy ve Başsoy, 1999: 96). Özellikle nüfusu küçük olan belediyelerde, hizmetiçi eğitim olanakları tamamen kapalıdır. Yerel yönetim personeli ile ilgili olarak ulusal çapta geçerli standartlar geliştirmek, istihdam koşullarını iyileştirici ve verimliliği artırıcı önlemler geliştirerek uygulamaya koymak üzere uzman bir merkezi kurumlaşmaya gidilmesi önerilebilir (DPT, 2001: 184). Ancak bu örgütlenmenin bir bakanlık düzeyinde olması zorunlu görülmemelidir.

Yerel Yönetimler Araştırma ve Eğitim Merkezi (YYAEM), ulusal düzeyde, yerel yönetimlerde ve bağlı kuruluşlarında çalışanlara yönelik eğitim ve yetiştirme programları düzenlemek, bu kuruluşlara danışma hizmeti sağlamak, yerel yönetimlerin geliştirilmesine, daha etkili ve verimli çalışmalarına katkıda bulunacak araştırma ve etkinlikleri planlamak ve yürütmek amacıyla 1989 yılında Enstitü bünyesinde kurulmuştur (TODAIE Web sayfası, 27/07/2001). Çalışmaları yerel yönetimlerin katılım ve katkılarıyla yürütülmek durumundadır. YYAEM içinde yer alan Danışma Kurulu’nda “Üniversitelerin Yerel Yönetim,

Kentleşme, Kent ve Bölge Planlaması” alanlarında çalışan öğretim üyeleri de görev almaktadır. YYAEM, eğitim programlarını Ankara’da uygulamakla birlikte gereken durumlarda bölgesel olarak da uygulaması öngörülmüştür (Öktem, 1990: 215).

YYAEM, amaçları çerçevesinde yerel yönetimlere yönelik olarak araştırma, yardım, eğitim ve yayın alanlarında etkinliklerini sürdürmektedir. Yerel Yönetimler Merkezi’nce, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisinin yanında, 1997 yılından beri “Belediye Yönetimi Dizisi” ve “Kentsel Hizmetler Dizisi” adlı el kitapları yayımlanmaktadır. Ayrıca, 1998 yılı DPT Yatırım Programında yeralan “Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi Araştırma Projesi” merkez tarafından yürütülmektedir. Araştırma sonuçları kitap olarak kamuoyuna sunulmaktadır.

Belediyeler ülke nüfusunun yüzde 57’sine hizmet vermektedirler. Halkın ortak, yerel gereksinmelerini karşılamakla görevli bu birimlerin hizmet alanları çok geniş bir alanı kapsamaktadır. Halka en yakın yönetim birimi olan belediyelerin gerçekleştireceği kentsel hizmetlerin hiç aksamadan ve nitelikli personeller tarafından yerine getirilmesi şarttır. Yerel yönetimlere yönelik hizmet öncesi eğitim veren mahalli idareler bölümü orta dereceli lise ve önlisans düzeyindeki yüksekokulların yeni oluşu ve görev almada bunlara öncelik verilemeyeşi nedeniyle belediyelerde bu birimlerden gelen çok az eleman görev alabilmektedir. Bu okullar henüz yeterince uygulamaya yönelemediklerinden dolayı burarlardan gelen personel de hizmetiçi eğitime ihtiyaç duymaktadır (Pirler, Gürsoy ve Başsoy, 1999: 108).

Yerel yönetimler konusunda araştırmalar yapmak, veri toplamak, bilgi bankası oluşturmak, yerel yönetimler personelinin hizmetiçi eğitimini sağlamak ve benzeri hizmetleri yürütmek üzere İçişleri Bakanlığı’na bağlı kamu tüzel kişiliğine sahip “Mahalli İdareler Enstitüsü” kurulmasına ilişkin bir tasarı hazırlanmış ve meclise sunulmuştur. Yerel yönetimlerin özellikle de belediyelerin ve çalışan personelinin kalitesinin artırılmasına yönelik faaliyetler hala devam etmektedir.

Belediye personelinin eğitimine yönelik olarak belediyelere; eğitim planlarının hazırlanması-yürütülmesi, personelin eğitime teşvik edilmesi, yetiştirildiği alanda görevlendirilmesinin sağlanması gibi birçok önemli görevler düşmektedir. Belediyelerin personelinin eğitiminden sorumlu birimler, ilgili kuruluşlarla işbirliği ve eşgüdüm içerisinde bu görevi daha etkin ve verimli bir şekilde yerine getirmelidir (Öktem, 1990: 79).

Yerel Yönetimlerin Ülkemizdeki Konumu ve Değerlendirmeler

Ankara’da 1-2 Kasım 2000 tarihinde yapılan “Yerel Yönetimler Sempozyumu’nun “Yerel Temsil” başlıklı oturumunda da belirtildiği üzere; yerel yöne-

timler demokratikleştirilmeleri gereken örgütlenmelerdir. Yerel yönetimler merkezi devlet eleştirilerine bir çare olarak görülmektedir. Temsil alanında yerel yönetimler yeterli düzeye gelememiştir. Öte yandan, yönetim kavramının gündeme gelmesi ile temsili demokrasinin artık işlevselliğini yitirdiği konusu gündeme gelmiştir. Bu bağlamda yönetim kavramının yerel temsil konusunda gündeme getirilmesi gerekmektedir. Ele alınması gereken temel konular ana başlık olarak aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

- Sermaye

- Sivil Toplum Kuruluşları (STK) (Diğer deyişle kamu ve özel kesim dışındaki sektör: -community/third sector- Non-Governmental Organizations (NGO)) dünyası (bireylerin çoklu ilişki içinde olması) eşitlikçi bir dünya mıdır?

- Küreselleşme sonucu yerelleşme ulus-devlet bağlamında gündeme gelecek mi?

Küreselleşme sürecinden en çok yararı sağlamak, bu süreci ulusal çıkar yararına yönetmek ile mümkün olacaktır. Bu hedef ancak idarenin bütünlüğü çerçevesinde gerçekleştirilebilir. Bu çerçevede merkezi yönetim ve yerel yönetimler ile ilişkilerin yeniden formüle edilmesi büyük önem taşımaktadır (DPT, 2001: 12).

Yerel Yönetimler Sempozyumu'nda sunuş yapan T. Çavdar; "Yerel Yönetim ve Gelecekte Nasıl Bir Yerel Yönetim" konusu üzerinde durulması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca:

- Empoze edilen dünya perspektifinin ortaya konulması,

- Yerel yönetimler geleneğimizin dış kaynaklı oluşumlarla olduğunun bilinmesine dikkat çekilmektedir.

Sempozyumda Osmanlı'nın taşra ve merkez ilişkisini bir yana bırakıldığında, 1839'da Batı'daki kapitalist düzenin Türkiye'deki etki ve oluşumunun görüldüğü, belediye, vilayet gibi örgütlenmelerin dış dinamiklerin ürünü olduğu anlaşılmaktadır. Dışarıdan sömürgeci dürtülerle kabul edildiği belediye hizmetlerinin aslında büyük yerlerde tamamen yabancı şirketlere bırakıldığı, tarihte, yabancı sermayenin kılcal damarlar biçiminde yerel yönetimlere ve belediyelerde hizmet alanlarına girdiği anımsatılmaktadır (TODAİE, 2000).

Öte yandan, belediye seçim sistemi sonucu, bugünkü yerel yönetimlerde gerçek anlamda katılım olmadığı, kent oligarşisinin partiler aracılığıyla meclislere girdiği ve bunun katılım olarak adlandırıldığı öne sürülmektedir.

Çavdar'a göre, belediyelerin devr-i saadeti 1980'de 24 Ocak kararlarının yaratıcısı yeni vizyon söylemiyle toplumu 'yanlış da yönlendirebilen' Özal'la başlamıştır. Bugünkü belediyeler rant dağıtımını açısından devr-i saadet yaşa-

maktadır. Özelleştirme bu araçlardan birisidir. Kamu hizmeti özelleştirme çelişkisi mevcuttur. Özelleştirme kamu hizmetiyle özdeşleştirilemez. Özelleştirme kapitalizmin uluslararasılaşmasıdır. Emek ucuzlaştırılmıştır. Türkiye bugün artık asgari ücret cenneti haline getirilmeye çalışılmaktadır. Özelleştirmenin toplumsal maliyetinin çıkarılması gerekmektedir. Türkiye ölçeğinde bunun yalnızca yerel yönetimler açısından değil tüm kamusal hizmet alanları açısından yapılması gerekir. Kamu hizmetlerinin metalaştırılması önlenmelidir (TODAİE, 2000).

Yerel hizmetler, Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Organization) gibi uluslararası kurumlarca tam liberalizasyona kavuşturulmak istenen hizmet alanları içerisinde yer almaktadır. Bu durum, yerel hizmetlerin özel sektöre devredilmesi, kamu kurumlarının bu devirde yönetim hukuku ilkelerinden yararlanmaktan vazgeçmeleri, yerli ve yabancı firma ayırımı yapmaksızın davranmaları, yerel hizmet standartlarının uluslararası standartlara yükseltilmesidir. Ancak, kıt kaynakların en iyi-optimum kullanımı, çeşitli hizmet alternatiflerini gözönünde bulundurmaya ve en yüksek yarar sağlayacak seçeneği devreye sokmayı gerektirmektedir (DPT, 2001: 12,13). Bu çerçevede yerel hizmetlerin özelleştirme ve küreselleşme açılarından ele alınmasında bir takım önceliklerin korunması gerekmektedir. Z. Toprak'a göre 3-14 Haziran 1996'da İstanbul'da toplanan Habitat II, uluslararası toplumun 21. Yüzyılın gündemini saptamak için harcadığı önemli bir çabadır. Toprak; yerleşim alanından başlayarak yerel, ulusal ve ulus ötesine uzanan sorumluluk ile dünyanın sorunlarına sahip çıkma bilinci, çözümde ortaklık anlayışı ve aktif katılımı anahtar sözcükler olarak görmektedir (Toprak, 2000: 9). Nitekim Habitat ve benzeri uluslararası işbirliği ile yapılması önerilen eylem planları ve kurulacak örgütlerde yönetim anlayışının da ele alınarak kendi siyasal, toplumsal ve kültürel özelliklerimizin gözönüne alınarak çözüm önerileri geliştirilmesi ve uygulanması temel amaç olmalıdır. Bu tür örgütlenmelerden elde edilen yararlar somut bir şekilde ortaya konulmalı ve bu doğrultuda etkinlikler sürdürülmelidir.

Cevat Geray yerel yönetimlerin, Türkiye'nin ve dünyanın içinde bulunduğu toplumsal, ekonomik, siyasal ve kültürel yapıdan bağımsız ele alınmasının söz konusu olamayacağını vurgulamaktadır. Geray'a göre yerel yönetimler açısından 3 yaklaşım üzerinde durmak mümkündür:

1. Küçük değişiklikler yaparak bazı amaçlara ulaşmak ve iyileştirmeler yapmak, belediyelere ayrılan payın yüzde 6'dan yüzde 8'e çıkması gibi,
2. Yerel yönetimler dizgesinde bazı köklü olmayan değişiklikler yaparak fazla bir dönüşüm yapmadan çözüme ulaşmak,
3. Hiç dönüşüm yapmadan "Nasıl bir dönüşüm yaparak halkın özyönetimi haline getirilebilir, ülke yönetiminin temel itici gücü olarak kullanılabilir?" şek-

linde temel köklü değişimler üzerinde düşünmek. Bu şekilde yapılacak düzenlemeler, yerel yönetimler ve hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde yerine getirilmesinde ayrıca halkın yönetime katılımını sağlamada daha rasyonel ve somut çözüm önerilerini doğuracaktır (TODAİE, 2000).

Yerel yönetimler içerisinde özellikle belediyelerde personel işlevinden sorumlu birimlerin, örgütlenme ve işleyiş yönünden yapısal bir standarda kavuşturulmadığı belirtilebilir. Aynı yargı bu birimlerde görevli personelin sayısı ve niteliği için de geçerlidir. Belediyelerdeki görevli sayısı da hizmetin gerekliliğiyle paralellik taşımamaktadır. Belediye personelinin öğrenim durumuna ve hizmet sınıflarına göre niceliksel dağılımı ile nitelik ve nicelik açısından yeterliliği, buna ilişkin olarak hizmetiçi eğitim gereksinimi konuları diğer sorun alanlarını oluşturmaktadır. Belediyelerin personel politikası, istikrar politikasına uygun biçimde ve başbakanlığın tasarruf genelgesi ve bütçe imkanları da dikkate alınarak sürdürülmektedir (Öktem, 1990: 78).

Yerel yönetimlerde öncelikle eğitim sorununun çözümlenmesi ve temsil başta olmak üzere siyasal kültürümüzdeki bazı eksikliklerin giderilmesi önerilmektedir. Öte yandan seçimle göreve gelenlerin önemsenmesi ve bu yönde yöntemler geliştirilmesi “yaşanabilir çağdaş kentler ve birlikte yönetim adına uzlaşmanın sağlanması” büyük önem taşımaktadır. Önerilen Yurttaş-Belediye-Üniversite Etkileşimi modeliyle; eğitim düzeyi yükseltile, sorumluluk bilinci kazanmış olan, yerel önderini seçebilen ve denetleyebilen kent toplumu yerel demokrasiyi de geliştirir. Temel hak ve sorumlulukları olan ve “müşteriden çok daha değerli konumdaki hemşehri” yerel siyasete katılım ve etkilemede gerçek anlamda işlevini yerine getirebilir (Keleş ve Toprak, 2000: 378).

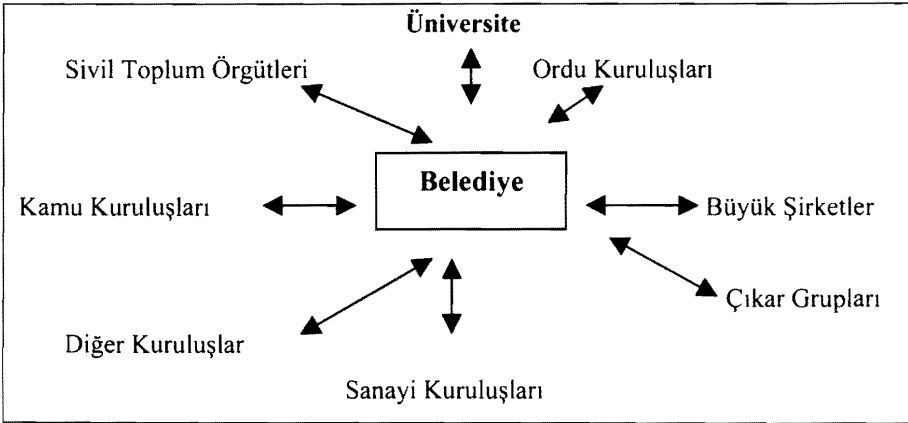
Belediye Sınırları İçerisinde İş Yaratan Kurumlar ve Kent Belediyelerine Katkıları

1982 Anayasasınının 123. maddesinde yönetimin kuruluş ve görevlerinin merkezi yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı belirtildikten sonra yerel yönetimlerle ilgili 127. maddenin ilk fıkrasında yerel yönetimlerin tanımı yapılmıştır. İdarenin bütünlüğü ilkesi, ülke içinde yönetsel işlev gören değişik kuruluşların (merkezi yönetim ve taşra örgütü, yerel yönetimler, hizmet yerinden yönetim kuruluşları, kamu kuruluşları, bağımsız yönetsel otoriteler,vb.) ayrı hukuki rejimleri olmakla birlikte, bir bütün olduğunu belirtmektedir (Nalbant, 1997: 185).

Kent; içerisinde birçok alt dizgenin bulunduğu yönetsel bir birimdir. Kent içerisinde yer alan her dizge kentsel örgütlenme içerisinde üzerine düşen görevi yerine getirmektedir. Bu dizgeler varlıkları ve faaliyetleri açısından karşılıklı etkileşim içerisindedirler. Bu nedenle kentsel faaliyetler de içerisinde yer alan alt dizgelere göre şekillenmekte ve işlemektedir (Kartal, 1992b: 9).

Etkin bir yerel yönetim için, karar verme süreçlerine halkın her düzeyde katılımı ve ortak çalışma gibi değerler yerel yönetim ortamında anlamlı uygulama olanakları bulabilmelidir (DPT, 2001: 15). Belediyelerin üstlendiği amaç ve görevleri başarı ile yerine getirebilmesi onun yetkin bir şekilde karar alması ve bunları etkili ve kararlı bir şekilde uygulamasına yani iç yapılanışı ve işleyişi ile çevresi arasında bir denge, bir uyum sağlamasına bağlıdır. Bu da belediyenin ürettiği politika ve hizmetlerle halkın talepleri arasında bir denge oluşturması anlamını taşır. Belediye, çevresel koşullara, diğer birimlere, bunlardaki değişimlere ve bunların oluşturduğu etkiye en açık, en duyarlı yönetsel-siyasal alt birimi oluşturmaktadır. Bunun için de bir yandan çevreler arası denge zorunluluğu diğer yandan çevrenin etkililik açısından bir sınır oluşturması nedeniyle belediyenin çevresinin belirlenmesi gerekmektedir (Uysal-Sezer, 1987: 16). Belediye ve çevresel birimler Çizim 3’de gösterilmektedir. Sistem yaklaşımı içerisinde bütün unsurlar karşılıklı etkileşimdedir.

Çizim 3: Belediyenin Çevresel Unsurları

Bu etkileşimde, ağ örüntüsü (network) biçiminde, belediyenin çevresel unsurları da göz önüne alınmalıdır. Yurttaşlar, seçmenler, örgütlenmiş baskı grupları, kamu ve özel kuruluşlar etkili olabilir. Etkileşimin olumlu gelişmeye, hizmette niteliğin artmasına, kamu yararına, örgütsel ve çevresel işbaşarımının artırılmasına katkıda bulunması, etkileşimdeki her unsur/aktörün çabasına bağlıdır. İşbirliği, önceliklerde uzlaşma, ortak projelerin başarılması için gerekli çalışmaların yapılması önemlidir. Taylorizm, Fordizm, Weber türü bürokrasi, POSDCORB yönetim ve işletme yaklaşımı gibi klasik yönetim kuramlarının “yeni yapı ve işbirliği süreçlerine” uygun olmadığı vurgulanmaktadır. Grup çalışması, toplumsal sermaye, paylaşımlı öğrenme, ortak sorun çözme, kuralcı unsurlar arasında pazarlık gibi karşılıklı etkileşim süreçleri ön plana çıkmaktadır (Agranoff ve McGuire 2001’de Bardach 1998, Morgan 1993). Duyarlı etkile-

şim, yerel yönetimlerin çağdaş kurumlar düzeyine gelmesinin de önemli bir yoludur (Öktem 1988). Çevresel unsurlar Çizim 3'de yalın biçimde yer almaktadır.

Kent İçinde Yeralan Temel Çevresel Unsurlar

Kent içinde yeralan temel temel çevresel unsurlar; sanayi kuruluşları, kamu kurum ve kuruluşları, ordu kuruluşları, büyük şirketler ve üniversiteler olarak ele alınabilir. Üniversiteler konusu çalışmamızın temel eksenini oluşturduğu için ayrı bir başlık altında ele alınarak incelenmiştir.

Sanayileşmekte olan kentlerdeki iş olanakları, diğer yerleşim birimlerine oranla daha hızla çoğalır. Sanayileşmenin getirdiği ekonomik gelişmeyle birlikte kişi başına düşen gelir yükseldikçe, kentlerde üretilen mal ve hizmetlere duyulan istem daha çok artmaktadır. Sanayileşme uzmanlaşma, kentlerin sunduğu dışsal biriktirimleri ve kentleşme biriktirimleri ile ekonomik üretim etmenlerinin ucuz ve kolay bulunmasını beraberinde getirir (Keleş, 1993: 23,24). Kentte kurulan sanayi kuruluşları yeni iş olanakları, işgücü arzı ve yeni talep birimleri yaratır. Sanayileşmeye bağlı olarak kentte yaşayan nüfusun genel nüfus içindeki payı da artmaktadır. Yeni açılan iş alanları yoğun bir iş gücü akışıyla beraber işsiz bireylere istihdam olanağı yaratır. Üretim dizgesindeki bu hareketlilik yeni taleplerin oluşmasının yanında gelir düzeyinde de artışa neden olur. Kent içinde yer alan sanayi kuruluşları alt dizgesi kentsel hizmet alanlarında yeni gereksinimlerin doğmasına neden olacaktır. Artan ve çeşitlenen gereksinimler belediyenin hizmet sunumunun nitelik ve nicelik açısından yükselmesini sağlayacaktır.

Kamu kurumları; uzman, bir veya birden çok alanda yetkili kamu tüzel kişilidir. Kentlerde yer alan hizmet kuruluşları çalışma olanaklarını arttırmaktadır. Büyümekte olan kentlerde hizmet dallarının sanayi kesimine paralel olarak gelişmesi olağandır (Keleş, 1993: 52). Kentte faaliyet göstermeye başlayan bir kamu kuruluşu o yerleşim biriminde çok yönlü toplumsal hareketlilik yaşanmasını sağlar. Kentte özellikle memur kesiminde niceliksel artış gözlenirken nitelikli işgücünün de çeşitli alanlarda istihdam edilmesi söz konusu olur. Kent içinde faaliyet gösteren kamu kuruluşu sosyo-kültürel açıdan davranışlar üzerinde değişikliklere neden olur. Kentte yer alan diğer toplumsal dizgelerle de ilişki içerisinde de olan kamu kurum ve kuruluşları kent içerisinde ayrı bir talep birimi olarak yerini alır. Kentsel hizmetlerin işleme sürecini de etkiler.

Kent içerisinde bulunan ordu kuruluşları kentin toplumsal, ekonomik, siyasi ve kültürel yapısı üzerinde bir takım etkiler oluşturur. Kente akan yeni nüfus ile birlikte kentsel hizmet alanlarında da çeşitlilik olur. Ordu kuruluşları bulunduğu kent dizgesi içerisinde yeni bir talep birimi olarak yeni gereksinimler doğurur.

Kent belediyesi değişen ve gelişen taleplere uyum sağlayabilmek için gerekli düzenlemeleri yapar ve hizmet alanını genişletir.

Büyük şirketler piyasa araştırmaları yaparak yoğun talebin olduğu kentlerde ya da piyasaya yeni sürecekleri ürünleri için kendilerine bir pazar oluşturmaya çalışırlar. Bu ekonomik tabanın oluşturulması bir çok üretim faktörünü de harekete geçirir. Müteşebbis nitelikli işgücü ile beraber sermaye sahiplerini de şirketine dolayısıyla kente çeker. Piyasada oluşan hareketlilik yavaş yavaş toplumun her katmanında kıpırdanmalara ve değişimlere yol açar. Kentte oluşan yeni talep birimi yeni gereksinimlerin ve yeni hizmet alanlarının devreye girmesini zorunlu kılar.

Üniversiteler

Anayasanın yüksek öğretim kurumlarına ilişkin 130. maddesine göre; çağdaş eğitim-öğretim ilkelerine dayanan bir düzen içinde ulusun ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insangücü yetiştirmek amacı ile; ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzel kişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversiteler yasa ile kurulur. Yasa, üniversitelerin ülke sathına dengeli bir biçimde yayılmasını gözetir.

2547 Sayılı ve 1981 tarihli Yüksek Öğretim Kanunu Ana ilkeler altındaki 5. maddenin (h) bendine göre; “Yüksek öğretim kurumlarının geliştirilmesi, verimlerinin artırılması, genişletilmesi ve bütün yurda yaygınlaştırılması amacına yönelik olarak yenilerinin açılması, öğretim elemanlarının yurt içinde ve dışında yetiştirilmeleri ve görevlendirilmeleri, üretim-insangücü-eğitim unsurları arasında dengenin sağlanması, yükseköğretime ayrılan kaynakların ve uzmanlık gücünün dağılımı, milli eğitim politikası ve kalkınma planları ilke ve hedefleri doğrultusunda ülke, çevre ve uygulama alanı ihtiyaçlarının karşılanması, örgün, yaygın, sürekli ve açık eğitim-öğretimi de kapsayacak şekilde planlanır ve gerçekleştirilir (Resmi Gazete: 6/11/1981, Sayı:17506). Yine, Yüksek Öğretim Kanunu'nun 12. maddesinin c, d, e, g bendinde sıralanan maddeler de Yükseköğretim Kurumlarının Görevleri” arasındadır. Bunlar;

- Türk toplumunun yaşam düzeyini yükseltici ve kamuoyunu aydınlatıcı bilim verilerini söz, yazı ve diğer araçlarla yaymak,
- Örgün, yaygın, sürekli ve açık eğitim yoluyla toplumun özellikle sanayi-leşme ve tarımda modernleşme alanlarında eğitilmesini sağlamak,
- Ülkenin bilimsel, kültürel, sosyal ve ekonomik yönlerden ilerlemesini ve gelişmesini ilgilendiren sorunlarını, diğer kuruluşlarla işbirliği yaparak, kamu kuruluşlarına önerilerde bulunmak suretiyle öğretim ve araştırma konusu yapmak, sonuçlarını toplumun yararına sunmak ve kamu kuruluşlarınca istenecek

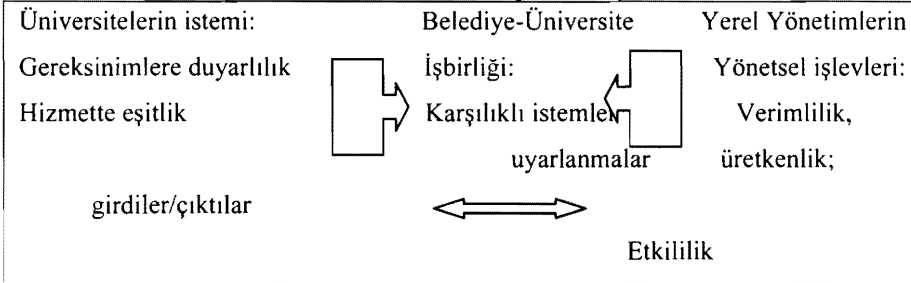
inceleme ve araştırmaları sonuçlandırarak düşüncelerini ve önerilerini bildirmek,

Yörelerdeki tarım ve sanayinin gelişmesine ve ihtiyaçlarına uygun meslek elemanlarının yetişmesine ve bilgilerinin gelişmesine katkıda bulunmak, sanayi, tarım ve sağlık hizmetleri ile diğer hizmetlerde modernleşmeyi, üretimde artışı sağlayacak çalışma ve programlar yapmak, uygulamak ve yapılanlara katılmak, bununla ilgili kurumlarla işbirliği yapmak ve çevre sorunlarına çözüm getirici önerilerde bulunmaktır.

Üniversiteler yeni bilgilerin kazanıldığı ve zenginleştirildiği, bilginin korunduğu ve genç kuşaklara aktarıldığı kurumlardır. Üniversite istem ve saygınlık olayıdır (Kartal ile Görüşme, 14 Mayıs 2000). Türkiye'nin çeşitli yerlerine dağılan üniversitelerin bulunduğu kentler, kent belediyesi ile karşılıklı eşgüdüm ve ortak hizmet alanlarının gelişimi ve etkileşimi sonucu üniversite kentleri biçimine dönüşmüştür. Kent belediyesi içerisinde yer alan üniversite kimi zaman kentin kültürel yapısından etkilenir ve ona uyar, kimi zamansa kent üniversiteden daha çok etkilenir ve ona uyar. Fakat aslolan üniversitenin kente katkıda bulunması ve karşılıklı etkileşim ve gelişime ivme kazandırmasıdır. Kuramsal olarak genelde bu karşılıklı etkileşimde önerilebilecek bir model Çizim 4'de yer almaktadır.

Yerel altyapı sektörlerinde uygun teknoloji ve işletme modelleri bilgisi geliştirmek ve yerel yönetimlere teknik ve yönetsel bilgi aktarımını sağlamak amacıyla teknik kurumlaşmayı hızla gerçekleştirmek gerekmektedir. Üniversiteler başta olmak üzere ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ile TÜBİTAK, İller Bankası, TODAİE, vb. kurumların katkıları sağlanmalıdır (DPT, 2001: 184).

Çizim 4: Üniversite-Belediye Etkileşimi

Kaynak: Uysal-Sezer 1987:31'de Brudney ve England 1982:133'den uyarlanmıştır.

Üniversiteler ülkenin toplumsal, ekonomik, kültürel, siyasi, bilimsel ve teknolojik kalkınmasında önemli görevleri olan temel kuruluşlardır (T.C. Başbakanlık, 1992: 9). Üniversiteler içinde bulunduğu kent dizgesinden ayrı düşünülemez. Çağdaş üniversite, kentin her kesimi ile bütünleşmiş faaliyetleri itibarıyla topluma karşı üstlendiği sorumluluğu ne ölçüde yerine getirdiği denetlenen

üniversitedir. Aynı zamanda faaliyetleri toplum tarafından yönlendirilen, sahip olduğu her türlü imkanı, bilgi birikimi ve insan gücünü girişimci ruhuyla değerlendirebilen bir kurumdur (T.C. Başbakanlık, 1992: 10). Üniversiteler sadece bilgi üreterek ve aktararak değil, yönetim ve davranışlarındaki olgunlukla da topluma örnek olurlar (Alkan, 2001: 11). Ayrıca kent dizgesi içerisinde işgücü arzı ve talebi yaratarak insan kaynaklarını da harekete geçirir.

Üniversiteler özellikle gelişmekte olan ülkelerde; kaynak kullanma, arz-talep dengesini sağlama ve teknoloji transferi gibi konularda yenilikleri ve farklılıkları da beraberinde getirmektedir (T.C. Başbakanlık, 1996: 1). Kente gelen üniversite gençliği ve öğretim elemanları kentin sosyo-ekonomik, siyasal ve kültürel yapısında bir çok değişim rüzgarını da beraberinde getirir. Bu rüzgar kentsel hizmet alanlarına yansımakla kalmayıp zorunlu gereksinimlerde artışa da yol açar.

Bu çalışmada özellikle büyük kent dışı taşra üniversiteleri (İnönü, Fırat, Yüzüncü Yıl vb.) ele alınmıştır. Yapılan değerlendirmeler de bu üniversiteler temel alınarak yapılmıştır. Büyük kent dışı taşra üniversiteleri içinde buldukları kent için bir çok değişim ve gelişim politikalarının uygulama araçlarını ellerinde bulundurmaktadırlar. Bu araçları kullanabilmesi kent içindeki dizgelerin çok yönlü etkileşiminin düzenli, sağlıklı ve verimli bir şekilde işlemesine bağlıdır.

İş, Eğitim, Kültür ve Sanat Faaliyetlerini Arttıran Kurumlar: Üniversiteler

Üniversiteler kuruldukları kentlerde çok yönlü faaliyetler dizgesi oluştururlar. Bu dizgeler içerisinde yer alan; iş olanakları, eğitim, kültür ve sanat faaliyetleri üniversitelerin varlığıyla hareketlilik kazanmaktadır. Üniversiteler bu alanlarda bir çok gelişime ve yeniliğe önyak olmaktadır. Eğitim faaliyetleri; kültürel ve sanatsal öğelerle beslenerek toplumda nitelikli bireylerin yetişmesini sağlamaktadır.

İş Faaliyetlerini Arttıran Kurumlar Olarak Üniversiteler

Kente özellikle de büyük kent dışı taşra kentlerinde kurulan üniversiteler çeşitli nedenlerden dolayı iş faaliyetlerini arttırmırlar. Bu nedenlerden başlıcaları aşağıda yer almaktadır.

- Kentte kurulan üniversite otomatik olarak yeni bir iş piyasası oluşturur. Yeni fiziksel ve mekansal örgütlenmenin yanında bu dizgeyi hayata geçirecek insan kaynağı gereksiniminin doyurulması gerekir.

- Üniversiteden dolayı kente yeni gelen nüfus; öğrenciler, öğretim elemanları ve diğer çalışanlar, kentte yeni talep birimleri oluştururlar. Bu birimlerin gereksinimleri doğrultusunda yeni iş kolları faaliyete geçer.

• Yeni talep birimleri piyasadaki ürünlerin nitelik ve nicelik açısından artışına neden olur. Ayrıca gelir düzeyi yükselen ya da ortalama halkın gelirinden daha yüksek olan talep birimi ürün pazarının daha da genişlemesini ve ürünlerin çeşitlenmesini sağlar.

• Kent belediyesi kentin yeni misafirlerini en iyi şekilde ağırlayabilmek için tüm gereksinmelerini karşılamak zorundadır. Bunun için artan gereksinimler karşısında kentsel hizmet alanlarını genişletir. Hizmetlere artan talebi karşılayabilmek için kent belediyesinin hizmetine yeni eleman ve araç-gereç alımları yapılır.

Eğitim Faaliyetlerini Arttıran Kurumlar Olarak Üniversiteler

Birer yüksek öğretim kurumu olan üniversiteler eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürürken eğitim süreci üzerinde bir çok etkiler doğurmaktadır. Bu etkiler dar ve geniş kapsamlı olmak üzere eğitim faaliyetleri üzerinde doğrudan ya da dolaylı olarak meydana gelmektedir. Bu etkilerin başlıcalarını aşağıdaki şekilde belirtebiliriz.

Bilimsel Bilginin Koruyuculuğunu Yapması: Üniversiteler varolan bilgilerin korunarak yeni kuşaklara aktarılmasını sağlarlar.

Bilimsel Bilgi Üretimini Sağlaması: Üniversiteler temel bilimsel çalışmaları yaparak ve yaptırarak bilimsel bilginin üretilmesini, sürekliliğini ve yenilenmesini sağlarlar.

Eğitici ve Öğretici Olacak İnsanları Yetiştirmesi: Üniversiteler toplumu eğitecek olan öğretmenleri ve bilimsel çalışmalar yapacak bilim adamlarını yetiştirirler. Bu kişiler eğitim ve öğretim sürecinin devamını sağlayacak olanlardır. Üniversiteler bu kişiler dışında değişik meslek gruplarını içine alan sınıflarda bireylerin yetişmesini ve uzmanlaşmasını sağlar.

Toplumda Bilgi Arzı ve Talebi Yaratması: Üniversite gençliği ve öğretim elemanları bilgi gereksinmelerini karşılamak için toplumda da bilgi arzı bunun sonucunda da bilgi talebi yaratırlar. Bilgi gereksinimini gidermek için kent belediyesi; kütüphaneler, kitap evleri ve okuma salonları kurmaktadır. Bu hizmetler her kesime hitap etmekte ve yeni talepler oluşturmaktadır.

Bilimsel Bilginin Yayılması ve Duyurulması İşlevini Yerine Getirmesi: Bilimsel bilginin sözlü ve yazılı olarak aktarılması aşamasında da üniversiteler çok önemli görevler üstlenmişlerdir. Konferanslar ve seminerler yoluyla bilginin meraklısı olan her kesime sunulması sağlanır. Yazılı olarak ilgililerinin hizmetine sunulan kitap ya da dergiler de özellikle de popüler bilim kitabı niteliği taşıyanlar bilimsel bilginin yaygınlaşmasında çok önemli araçlardır.

Toplumun Eğitim Düzeyinin Yükselmeye Katkıda Bulunması: Üniversitenin ilk ve orta öğretime yönelik faaliyetleri de eğitimde kalitenin yükselmesini sağlar. Kent halkının eğitim konusunda daha bilinçli olması ve eğitimin özendirilmesi için çalışmalar yapar.

Kültür ve Sanat Faaliyetlerini Arttıran Kurumlar Olarak Üniversiteler

Kültürü yaşam biçimi olarak algılayan üniversite gençliği ve öğretim elemanlarının kent kültürünün oluşumu ve değişiminde büyük katkıları vardır. Üniversitenin kentteki kültürel ve sanatsal faaliyetleri arttıran başlıca etkileri aşağıdaki gibi sıralanabilir.

Üniversite Kültürünün Oluşumu ve Kent Kültürünü Etkilemesi ve Örnek Olması: Üniversite öğrencileri ve öğretim elemanları geldikleri yerin ve sahip oldukları birikimin sonucu belli bir kültüre sahiptirler. Farklı kültürlerin aynı çatı altında toplandığı üniversitede zamanla ortak bir kültür oluşmaya başlar. Farklı kültürlerin çizgisini taşıyan bu mozaik içinde bulunduğu kenti de etkiler ve zamanla değişimini sağlar. Bu kültürel örgü içerisinde çeşitli faaliyetler gündelik yaşantının bir parçası haline gelir.

Özgür Zamanın Etkin ve Verimli Bir Şekilde Geçirilmesi İsteğinin Karşılanması: Üniversite gençliği ve öğretim elemanlarının boş zamanlarını değerlendirmek için kültürel ve sanatsal faaliyetlere yönelmesi kent içerisinde bu alanda yüksek bir talep oluşmasını sağlar. Bu alandaki eksikliklerin kent belediyesi tarafından giderilmesiyle kent halkının da bu yönde varolan gereksinimleri buna yenileri de eklenerek ortaya çıkar. Bilgisayar kulüplerinin, spor tesislerinin kurulması, sinema açılması ya da tiyatro salonu kurularak faaliyete geçirilmesi hem kent halkının hem de üniversitedekilerin enerjilerinin olumlu yöne kanalize edilmesini sağlar.

Üniversite Gençliği ve Belediye Hizmetleri

Üniversite gençliği yükseköğrenim görmek üzere ya bulunduğu kentteki ya da diğer kentlerdeki üniversitelere gider. Üniversite gençliği kent belediyesinin hizmet sunduğu talep odaklarından birisidir. Üniversitede eğitim görmek üzere dışarıdan gelen gençlerimiz artık içinde bulunduğu kent belediyesinin birer bireyidir. Öğrencinin ikinci ailesi olan kent belediyesi onun tüm gereksinimlerini, sunduğu hizmet ve imkanlarıyla karşılamaya çalışır. Bu bölümdeki değerlendirmeler özellikle taşra kentlerindeki belediyeler ölçüt alınarak yapılmıştır.

Belediyeler Üniversite Gençliği İçin Neler Yapıyorlar?

Kent belediyesinin üniversite gençliğine yönelik olarak gerçekleştirdiği hizmetler dört alt başlıkta incelenmiştir.

Barınma, Beslenme ve Ulaşım Gereksinimleri Açısından

Kent belediyelerin barınma, beslenme ve ulaşım gerksinimleri açısından hizmetlerin gerçekleştirilmesinde gösterdikleri başlıca tutumlar aşağıda yer almaktadır.

- Kent belediyesinin doğrudan üniversite gençliğinin barınma ve beslenme gereksinimini karşılamaya yönelik olarak herhangi bir girişimi bulunmamaktadır. Üniversite gençliği bu gereksinimlerini belediyenin kent halkına sunduğu hizmetler ölçüsünde karşılayabilmektedir. Bu konularda üniversite gençliği temel alınarak herhangi bir düzenleme yapılmamaktadır.

- Kent merkezi ile üniversite arasındaki ulaşımı sağlamak üzere gerek belediye gerekse belediyenin kontrolündeki özel toplu taşıma araçları hizmet vermektedir. Fakat bu hizmet istenildiği düzeyde seri ve düzenli olarak işlemekte, üniversite gençliği zamanının önemli bir kısmını ulaşımı sağlamak için harcamaktadır. Aynı zamanda ulaşım maliyeti de azaltılmalıdır.

- Kent belediyesi tarafından yaptırılan ve işletilen otobüs terminalleri üniversite gençliğinin çok sık kullandığı bir hizmet alanıdır. Bu alanlar çoğu kentte modern koşullara sahip olmamakla beraber modernleştirme çalışmaları yapılmaktadır.

- Üniversite ile kent merkezi arasındaki ulaşım dizgeleri içinde ve kent içerisinde gerekli trafik işaretleri ve güvenlik önlemleri kent belediyesi tarafından konulmaktadır.

Eğitim, Kültür ve Sanat Gereksinimleri Açısından

Kent belediyesinin üniversite gençliğinin eğitim, kültür ve sanat gereksinimlerini karşılamaya yönelik olarak yaptığı katkılardan başlıcaları aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- Kent belediyesi yardıma muhtaç durumdaki üniversite öğrencilerine sınırlı düzeyde eğitim bursları vermektedir.

- Üniversite öğrencileri araştırma ve okuma gereksinimlerini karşılamak üzere kent belediyesi tarafından kurulmuş kütüphanelerden faydalanmaya çalışırlar. Ancak kütüphaneler modern koşullardan yoksunluğu ve kaynak yetersizliğinden dolayı çok az öğrenciye hizmet sunabilmektedir.

- Kentlerde belediye tarafından kurulmuş olan konferans salonu ya yetersiz kalmakta ya da belediye tarafından yeterli ilgiyi görememektedir. Üniversite gençliğine hitap eden konferanslar sunulmamakta ya da iyi organize edilerek sunulmamaktadır. Sunulacak konferanslar üniversite ile işbirliği içerisinde hazırlanmamaktadır.

- Kent belediyesinin sahip olduğu tarihi ve doğal güzellikleri üniversite gençliğine yeterince tanıtılmamaktadır. Birer kültür ve turizm elçiliği yapabilecek olan üniversite gençliğine bu tanıtımın iyi bir şekilde yapılmaması kent kalkınmasında olası hareketlenmeleri de engellemektedir.

- Çoğu kent belediyesinin sinema ve tiyatro ve sergi salonu bulunmamaktadır. Olanlar ise yeterli düzeyde değildir. Bu nedenle üniversite gençliği özgür zamanlarını verimsiz bir şekilde geçirmekte ayrıca bir kısmı da enerjisini olumsuz alanlara kanalize ederek kullanmaktadır. Kent belediyesi sosyal, sanatsal ve kültürel faaliyetleri destekleyici ve özendirici çalışmaları yeterli düzeyde yapmamaktadır.

- Kent belediyesi sportif etkinlikleri desteklemek ve özendirmek üzere spor alanları yapmaktadır. Fakat bu alanların çoğu yeterli alt yapıdan ve uzman desteğinden yoksundur.

- Kent belediyesi yeşil alanlar, parklar, eğlenme ve dinlenme tesisleri yaparak kent halkına daha iyi ve daha güzel bir hizmet vermeyi amaçlar. Fakat yapılan bu hizmetler üniversite gençliğinin hizmetine yeterli ve verimli bir şekilde sunulmamaktadır.

Sağlık ve Sosyal Yardım Gereksinimleri Açısından

Kent belediyesinin üniversite gençliğine sunduğu sağlık ve sosyal yardım hizmetleri aşağıda sıralanmaktadır.

- Belediyenin kurmuş olduğu dispanserler, ilk yardım ve imdat merkezleri kent halkına olduğu gibi üniversite öğrencilerine de hizmet vermektedir. Fakat bu birimler yeterli nicelikte ve nitelikte bulunmamaktadır.

- İhtiyacı olan üniversite öğrencilerine sınırlı düzeyde maddi yardım yapılmaktadır.

- Kent belediyesi salgın ve bulaşıcı hastalıklar konusunda gerekli önlemleri alırlar. Üniversite gençliği de yapılan bu uygulamalardan faydalanır.

Diğer Gereksinimler Açısından

Kent belediyesi hizmetlerin sağlıklı ve düzenli bir şekilde yürütmesini sağlamak için kent halkının yerel nitelikli ortak gereksinimlerini karşılar. Yukarıda sayılan hizmetler dışında kalan diğer gereksinimler de belediye tarafından gerçekleştirilir. Üniversite gençliği de belediyenin kent halkına sunduğu bu hizmetlerden faydalanır. Alışveriş merkezleri kurulması, çevre temizliğinin yapılması, içme ve kullanma suyunun düzenli olarak dağıtılması bu hizmetlerin bazılarıdır.

Belediyeler Üniversite Gençliği İçin Neler Yapmalıdırlar?

Kent belediyelerinin kentin gereksinimlerini karşılamaya yönelik olarak sundukları hizmetler üniversite gençliğini tam olarak tatmin etmemektedir. Kent belediyelerinin üniversite gençliğinin gereksinimlerini tam olarak karşılayabilmeleri için yapabilecekleri başlıklar halinde aşağıda sıralanmıştır.

Üniversitenin Ayrı Bir Talep Birimi Olduğunun Anlaşılması: Kent belediyesinin üniversite gençliği ve öğretim elemanlarının gereksinimlerini tam olarak karşılayabilmesi için soruna profesyonelce yaklaşması gerekmektedir. Kent belediyesi öncelikle üniversite öğrencilerinin ve öğretim elemanlarının kent içinde çok önemli bir talep birimi olduğunu kabul etmeli ve bu kesimleri yakından tanımalıdır. Yani önce onları ayrı birer birey olarak saymalıdır. Yaşam koşullarını göz önüne alarak üniversite gençliğinin ve öğretim elemanlarının gereksinimleri açısından kent halkından farklı bir konumda olduğunu algılamalı ve bu yönde uygulamalar yapmalıdır.

Belediyelerde Üniversiteden Sorumlu Birim (ÜSB)'lerin Kurulması: Üniversiteye ve üniversite gençliğine sunulacak hizmetlerle ilgili olarak kent belediyesi bünyesinde kurulacak ÜSB üniversite kesiminin kentsel hizmet alanlarına ilişkin sorunlarının çözümü için başvurulacak bir adres statüsüne kavuşturulmalıdır. Böylece üniversite gençliğinin gereksinimlerinin ve taleplerinin kent halkına sunulan hizmetler arasında eriyip gitmemesi sağlanmış olacaktır. ÜSB'ler aynı zamanda öğretim elemanlarının gereksinimleri ve sorunlarıyla da yakından ilgilenmelidir. Düzenli olarak yapılacak çalışmalarla, anket ve görüşme gibi yöntemlerle üniversite öğrencilerinin ve öğretim elemanlarının sorunları öğrenilmeli ve çözüm yolları için ilgili birimler haberdar edilip harekete geçirilmelidir.

Üniversitelerde de Belediyelerin ÜSB Temsilciliklerinin Kurulması: Üniversite içerisinde belediyeyi temsilen ÜSB temsilciliğinin kurulması belediyenin üniversite gençliğine daha yakın olmasını sağlar. Bu birim; sosyal hizmetler görevlisi, sağlık görevlisi, psikolojik danışman gibi görevlilerle, ulaşım araçlarıyla yirmi dört saat hizmet verebilmelidir. Üniversite gençliğinin kentsel hizmetlere ilişkin sorunlarını iletebileceği bu merkez aynı zamanda acil durumlara müdahale edebilmelidir. Psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetleriyle de üniversite gençliğinin psikolojik yapısını tahlil ederek bu yöndeki gereksinimleri saptayabilir. ÜSB temsilciliği aynı zamanda üniversite öğretim elemanlarının kentsel hizmetlere ilişkin gereksinimlerini ve şikayetlerini anında iletebilecekleri yakınlıkta hizmet sunabileceklerdir. Böylece hizmetin kalitesi artarak sorunların en kısa zamanda çözülmesi sağlanacaktır.

ÜSB'ler Aracılığıyla Üniversite Gençliği İle Belediye Başkanının Görüşmesi Sağlanmalıdır: ÜSB'lerin eşgüdümü altında üniversite öğrencileri ile kentin

belediye başkanının en az ayda bir kez görüşmesi sağlanmalıdır. Bu görüşmeler sırasında hem kentsel hizmetler ve sorunları hem de üniversite gençliğinin sorunları dile getirilerek karşılıklı fikir alışverişinde bulunulur. Ayrıca bu sorunlara çözüm arayışına gidilerek hizmette etkinlik ve verimlilik düzeylerine ulaşma amacı gerçekleştirilmiş olur. Öğretim elemanlarının da düzenli olarak kent belediye başkanıyla biraraya gelmesi sağlanmalıdır. Görüşmeler sırasında kentsel hizmet alanlarındaki sorunlar ve çözüm önerileri yanında öğretim elemanlarının sorunları ve çözüm önerileri de dile getirilerek, karşılıklı fikir alışverişinde bulunulabilir.

ÜSB'lerin Çevre Korumadan Sorumlu Alt Birimi Hizmete Girmelidir: Kent belediyesinde kurulan ÜSB'lerin bünyesinde bir de çevre koruma birimi kurulmalıdır. Bu birim üniversite gençliğini çevre konusunda bilinçlendirerek çevre temizliği konusunda daha hassas olmalarını sağlayıcı çalışmalar yapılmalıdır. Bu birim çalışmalarını öğretim elemanlarının yardım ve desteği ile daha başarılı bir şekilde yürütebilir. Çevre bilinçli bir gençlik için çevre konulu broşür dağıtarak, bu konuda paneller ve konferanslar düzenleyerek faaliyetlerde bulunabilir. Üniversiteye ve öğretim elemanlarının lojmanlarına atıkların geri kazanımı için sınıflandırılmış çöp torbaları konulmalıdır. Ayrıca çöp yönetimi konusunda gençleri bilgilendirerek yeniden kazanılabilir türdeki atıkların sınıflandırılarak toplanması özendirilmelidir. Örneğin kullanılmış kağıtlar, cam şişeler ve plastik eşyaların toplanarak bu birime getirilmesi ve karşılığında para ya da kitap verilmesi gibi bir özendirme dizgesi kurulabilir (Kartal, 1992b: 10). Üniversite öğrencilerinin ve öğretim elemanlarının çevre konusunda bilinçlendirilmesi geniş bir kitlenin de bilinçlendirilmesini sağlayacaktır. Bu nedenle bu iki kesimin çevreye duyarlı olması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

ÜSB'lerin Yeşil Birimi Kurulmalıdır: ÜSB bünyesinde kurulacak yeşil birimi düzenli aralıklarla "Her Üniversite Öğrencisine En Az Bir Ağaç", aynı şekilde "Her Öğretim Elemanı İçin En Az Bir Ağaç" kampanyaları yaparak kent belediyesinin göstereceği yerlerin ağaçlanmasını sağlamalıdır. Bu iş hem üniversite öğrencisine hem de öğretim elemanına dikili bir ağacı olduğundan dolayı haz verir. Ayrıca öğrenci ve öğretim elemanı kent belediyesinin ağaçlanmasına katkıda bulunmanın mutluluğunu yaşayarak yeşil bir çevre için aktif olarak faaliyet göstermiş olur.

Üniversite Öğrenci Temsilcilerinin Belediye Meclisinin Toplantılarına Katılımı Sağlanmalıdır: Üniversiteden seçilmiş öğrenci temsilcilerinin kent belediye meclisinin toplantılarına katılımı sağlanmalıdır. Öğrenci burada kent yönetimi sürecini ve kent sorunlarını yakından görmüş olur. Ayrıca üniversitenin ve üniversite gençliğini temsilen kent belediyesinde sesini duyurarak yönetime aktif olarak katılma ve sorunlarını dile getirme imkanını bulur. Aynı şekilde öğre-

tim elemanları temsilcilerinin de kent sorunlarını ve kendi sorunlarını dile getirmek üzere belediye meclisi toplantılarına katılımı sağlanmalıdır.

Üniversite Öğrencileri İçin Öğrenci Yerleşim Siteleri Kurulmalıdır: ÜSB bünyesinde kurulacak Üniversiteden Sorumlu Konut Birimi (ÜSKB) üniversite öğrencilerinin kiralık konut gereksinmesini gidermek üzere başvuracağı ilk adres olmalıdır. Kent belediyesi kent dışından gelmiş üniversite öğrencilerinin barınma gereksinmesini gidermek üzere 20, 30, 40 m' lik, düşük ücretli küçük konutların bulunduğu öğrenci siteleri yapmalıdır. Ayrıca her sitede bir çamaşırhane yapılarak öğrencilerin hizmetine düşük ücretle sunulmalıdır. Burada barınan öğrencilerin kent belediyesinin sunduğu hizmetlerden daha ucuza faydalanmaları sağlanmalıdır. ÜSKB kent halkının da evlerini küçük konutlarını ya da odalarını üniversite öğrencilerine kiralamalarını özendirilmelidir(Kartal, 1992b, 2) ÜSKB'ler öğretim elemanlarının da barınma gereksinimlerini gidermek üzere evli ve bekar olanlara yönelik olarak ayrı ve asgari büyüklükte konut yapımını sağlamalıdır.

Üniversite Öğrencilerine Yönelik Yemekhaneler ve Sağlık Kabinleri Kurulmalıdır: Üniversite öğrencilerinin yemek ihtiyacını daha ucuza ve daha sağlıklı bir şekilde giderebilmelerinde kent belediyesi tarafından kurulacak yemekhaneler önemli bir işlevi yerine getirirler. Tabldot usulü yemekler öğrencilerin daha dengeli şekilde beslenmesini sağlayacaktır. Ayrıca herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan sağlık yardımı alamayan öğrencilere düşük ücretle hizmet vermek üzere sağlık kabinleri kurulmalı, ilaç yardımı yapılmalı, bu öğrencilerin kent içinde yer alan devlet hastanelerinde düşük ücretle ya da ücretsiz olarak muayene edilmelerini sağlayacak düzenlemeler de yapılmalıdır. Belirli dönemlerde üniversite öğrencileri sağlık taramasından geçirilmelidir.

Üniversite Öğrencilerine Okurken İş Bulma İmkânı Sağlanmalıdır: ÜSB bünyesinde kurulacak üniversite iş bürosu okurken çalışmak isteyen üniversite öğrencilerine, niteliklerine ve ilgi alanlarına yönelik iş bulmalarını sağlamalıdır. İş ilanlarını takip etmeli, kurumlarla işbirliği içinde olarak eleman ihtiyacı olanların bu birime başvurması sağlanmalıdır. İş başvurusunda bulunan öğrencilere gerekli bilgileri vermeli, ilanlardan onu haberdar etmelidir.

Üniversite Öğrencilerinin Eğitimlerine Yönelik Uygulama Alanları Sağlanmalıdır: Üniversite öğrencilerine kuramsal çalışmalarını uygulamaya aktarma ya da uygulamayı görme imkanları sağlanmalıdır. Örneğin Ziraat Fakültesi öğrencilerine tarım alanlarını ve çiftlikleri görme imkanı yanında uygulama alanı için belirli bir toprak ayrılması düşünülebilir. Bir kamu yönetimi öğrencisinin kentsel hizmetlerin işleme sürecini katılımlı olarak yakından takip etmesi sağlanabilmelidir.

Üniversite Öğrencilerinin Staj Yapmaları Sağlanmalıdır: Üniversite öğrencilerinin yaz aylarında okudukları bölüm doğrultusunda kent belediyesi içinde yer alan kurum ve kuruluşlarda uygun ücret karşılığında staj yapmaları sağlanmalıdır. Üniversite belediye işbirliği ile gerçekleştirilecek bu uygulama özellikle “Mahalli İdareler”, kamu yönetimi, zabıta, çevre, itfaiye hizmetleri, vb. belediye hizmetleri ile yakından ilgili bölüm öğrencilerine yönelik olarak sürdürülürse bundan her iki taraf da büyük kazançla çıkacaktır. Belediye önemli bir sorunu olan nitelikli eleman eksikliğini gidermede, ilgili bölüm öğrencisi de uygulamadaki eksikliklerini gidermede önemli bir adım atmış olur. Nitekim ülkemizde belediye hizmetlerine yönelik eğitim veren 2 yıllık okullar bu şekilde hem çalışma alanına girmiş olacak hem de öğrenci okul bitiminde nitelikli bir personel olarak yetişmiş olacaktır. Ülkemizdeki ilgili programları Çizim 3 ve Çizim 4’de görmek mümkündür (Ösym Web Sayfası, 27/07/2001).

Kent Belediyesince Hazırlanacak Projelere Öğrencilerin de Katılımı Sağlanmalıdır: Kentsel hizmet alanlarına yönelik olarak hazırlanacak projelere ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin de katılımı sağlanmalı, bu yönde araştırma ve teşvik bursları verilmelidir.

Üniversite Öğrencilerine Yönelik Olarak Burs ve Bağış Dizgesi Geliştirilmelidir: Yardıma muhtaç durumdaki ve başarılı öğrencilere burs verme uygulamalarını kent belediyesi daha da yaygınlaştırmalıdır. Bu konuda gerekli maddi desteğin sağlanması için vakıf ve derneklerin yanında kent içerisinde yer alan zengin sanayici ve iş adamlarının da katkısı sağlanmalıdır. Bu katkıların bağışlar şeklinde yapılması özendirilerek bağışta bulunanların onursal olarak ödüllendirilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca bölümlerini başarıyla, dereceye girerek bitiren öğrencilere kent içinde yer alan kurum ve kuruluşlarda niteliğine uygun iş garantisi verecek kontenjanlar belirlenmelidir. Ayrıca öğrencilerin çevre koruma, huzurevleri, yaşlılara yardım, çocuk esirgeme kurumlarında çocuklara bakım ve danışmanlık gibi faaliyetlerde hem gönüllü hem de yarı zamanlı çalışmalarla ek gelir elde etmeleri sağlanmalıdır.

Kent Kütüphaneleri Daha İşlevsel Hale Getirilmelidir: Kent belediyesince kurulan kütüphanelerin daha modern koşullarla donatılması ve elindeki kaynakların artırılması sağlanmalıdır. Bu aşamada üniversite öğretim elemanları ve kütüphane çalışanlarından yardım alınabilir. Kent kütüphaneleri teknolojik gelişmeler ve modern kütüphanecilik araçlarıyla donatılarak daha işlevsel hale getirilmelidir. Kitap bağışlama kampanyaları yoluyla kitap kapasitesi arttırılacağı gibi diğer kent kütüphaneleri ile değiş-tokuş uygulaması da yapılabilir. Ayrıca üniversite kütüphanesi ile eşgüdüm içinde yapılacak çalışmalar yayınları daha yakından izleme imkanı sağlayarak daha geniş bir kesime hitap edilebilir. Aynı şekilde öğretim elemanlarının gereksinimleri de gözönüne alınarak süreli ve süresiz yayınların takip edilmesi sağlanmalıdır. Kent kütüphanesi elinde bulunan

kaynakları disket ve cd şeklinde kopyalayarak üniversite öğrencileri ve öğretim elemanlarının hizmetine sunabilmelidir.

Belediye İçerisinde Üniversite Öğrencilerinin de Katıldığı Kanaat Araştırmaları Yapılmalıdır: Kanaat araştırmaları, kente götürülen hizmetlerin haklaştırılmasında, genel olarak karar verme ve özel olarak bütçe sürecinde ve yönetsel süreçlerin gerçekleştirilmesinde kullanılmaktadır(Uysal-Sezer, 1987: 21).Kanaat araştırmasında elde edilen veriler; belediye-halk, belediye-ulusal yönetim bütünleşmesini sağlamada, karar verme ve etkililiğin geliştirilmesinde ve duyarlılığın gerçekleştirilmesinde olduğu kadar, üniversite-belediye işbirliğinin oluşmasında ve oluşturulmasında da çok yönlü bir işlev görecektir. Bu çerçevede belediyelerin üniversite öğrencisini de eksen olarak gerçekleştireceği kanaat araştırmaları belediyenin başarısını ve eksiklerini ortaya koyacak, beraberinde olumsuzlukları giderme formüllerini de gündeme getirecektir.

Sürdürülebilir Gelişme Kavramının Belediye Ölçeğinde Uygulanmasında Üniversite İşbirliğinin Sağlanması: Sürdürülebilir gelişme kavramının temel dayanaklarını; çevrenin taşıma kapasitesine dikkat çeken, kaynak kullanımında kuşaklararası hakkaniyeti gözetken, ekonomik ve toplumsal gelişmenin çevre ile bağlantısını kuran ve kalkınma ile çevrenin birlikteliğini vurgulayan ilkeler oluşturmaktadır(IULA EMME, 2000: 2).Sürdürülebilir gelişme ile ilgili sorunların çözümüne yönelik süreç, katılıma ve yerel ortaklıklara dayalı yönetim anlayışının yaşama geçirilmesini zorunlu kılar. Bu işbirliğinde başlıca ortak üniversite olacaktır. Ortak eylem planlarının hazırlanması ve hayata geçirilmesinde üniversite öğrencileri faal, bilinçli ve sorumlu kesimi oluşturacaktır. Bu nedenle başarılı bir sürdürülebilir gelişme formülünde üniversite gençliğinin de rol alması sağlanmalıdır.

İstek ve Öneri Kutuları Yaygınlaştırılmalıdır: Üniversitede yer alan birimleri üniversite öğrenci yurtlarına ve üniversite öğrencilerinin yoğun olarak bulunduğu yerlere istek ve öneri kutuları konulmalıdır. Üniversite öğrencisinin kentsel hizmetlere yönelik gereksinimleri ya da şikayetlerini bildireceği bu kutulardaki yazılanlar düzenli olarak kontrol edilmeli ve değerlendirmeye alınmalıdır. Ayrıca öğretim elemanlarının odalarının bulunduğu yerlere konulacak istek ve öneri kutuları da öğretim elemanlarının kent belediyesinden beklentilerinin ve önerilerinin ilgili birime iletilmesini sağlayacaktır.

Üniversite Öğrencileri İle Kent İçinde Yer Alan Diğer Kurum ve Kuruluşların Tanıtılmalıdır: Kent içinde bulunan diğer kurumsal örgütlenmelerini üniversite öğrencilerine tanıtmak onların mekansal örgütlenme içindeki konumunu daha iyi anlaması açısından önemlidir. Bu kurum ve kuruluşların yöneticilerinin üniversite öğrencileri ile tanışması ve yürüttüğü hizmetlerin neler olduğunu anlatması kent içinde yer alan diğer dizgelerin öğrenilmesini sağlar. Kent

belediyesinin bu buluşmayı ve tanışmayı sağlaması bilinçli bir üniversite gençliğinin gelişimine büyük katkıda bulunacaktır.

Kent Merkezinde Çok Kapsamlı ve Büyük Bir Üniversite Evi Kurulmalıdır: Kent belediyesi tarafından kent merkezinde üniversiteye hizmet vermek üzere içinde bir çok hizmeti aynı anda verebilecek bir Üniversite Evi kurulmalıdır (Kartal b,1992: 2). Burada alışveriş merkezinden kütüphaneye, lokantadan İnternet merkezine, eğlence merkezinden konferans, okuma, dinlenme ve sergi salonuna kadar bir çok hizmet imkanı bulunmalıdır. Üniversite gençliğinin bir çok gereksinimini gidereceği böyle bir yer zamanını da en etkili ve verimli şekilde kullanmasını sağlayacaktır. Üniversite evi aynı zamanda öğretim elemanlarının da bir çok gereksinimini karşılayabileceği bir birim olmalıdır.

Üniversite Evi'nde Bilgisayar ve Yabancı Dil Kursları Verilmelidir: Üniversite Evi'nde başta üniversite öğrencilerine olmak üzere kent halkına yönelik olarak bilgisayar ve yabancı dil kursları verilmelidir. İsteyen öğretim elemanlarının belli bir ücret karşılığı bu kursları vermesi sağlanmalıdır(Kartal b, 1992:2). Burada ayrıca yabancı dil ve bilgisayar konusunda uzman öğretim elemanlarından faydalanılabileceği gibi bu alanlarda gereksinimi olan öğretim elemanlarına da hizmet verilebilir.

Kent Halkı İle Kaynaşmayı Sağlayacak Sosyal ve Kültürel Faaliyetler Düzenlenmelidir: Bilgili ve üretken bireylerin yetişmesi için gerekli sosyal ve kültürel olanakların sağlanması gerekir. Kent belediyesi üniversite gençliği ile yakın ilişki ve işbirliği içinde olarak sosyal ve kültürel faaliyetler organize etmelidir. Spor müsabakaları düzenlenmesi, tiyatro oyunları sahnelenmesi, şiir dinletilerinin yapılması, sinema günleri, resim ve fotoğraf sergileri hazırlanması yapılabilecek başlıca etkinliklerdendir.

Kenti Üniversite Gençliğine Tanıtıcı Faaliyetler Düzenlenmelidir: Kentin tarihi ve doğal güzelliklerini, sahip olduğu özellikleri tanıtıcı faaliyetler yalnızca üniversite öğrencileri için değil o kentin yerli halkı için de son derece önemli etkinliklerdir. Yerli halkın büyük çoğunluğu da yaşadığı kentin ve sahip olduğu güzelliklerin farkında değildir. Bu nedenle kenti tanıtmaya yönelik faaliyetler; gezi, broşür dağıtımı, slayt gösterileri gibi, geniş bir kitleye de hitap edecektir. Geziler yoluyla ya da görsel ve yazılı olarak kentin tanıtımı yapılabilir. Bu tanıtım aynı zamanda öğretim elemanları için de çok yararlı olacaktır.

Ulaşım Dizgesinin Daha Seri ve Düzenli Olarak İşlemesi Sağlanmalıdır: Kent belediyesi tarafından ya da denetimi altında özel olarak gerçekleştirilen kent merkezi ve üniversite arasındaki ulaşımın daha düzenli ve seri bir şekilde işlemesi için belediye gerekli önlemleri almalıdır. Üniversite ile yakın iletişim halinde olması gereken belediyenin öğrencilerin sınav zamanlarında ya da et-

kinliklerinin olduğu zamanlarda ulaşımın daha seri ve sıkı bir şekilde yapılması sağlanmalıdır.

Kent Belediyesi Üniversite Öğrencileri İçin Gençlik ve Tatil Kampları Kurmalı, Yaz Okulları Açmalıdır: Kent belediyesi sahip olduğu doğal güzellikleri içerisinde, yazın, yurdun çeşitli yerlerinden gelecek üniversite öğrencilerini de ağırlayabilecek kapasitede gençlik ve tatil kampları kurmalıdır. Üniversite öğrencilerine yönelik çeşitli sportif faaliyetleri içeren yaz okulları açmalı ve bunları düşük ücretle öğrencilerin faydasına sunmalıdır. Belediye tahrip etmeden, kentin doğal güzellikleri içerisinde kuracağı tatil ve dinlenme tesisleri ile öğretim elemanlarına da zamanını değerlendirme fırsatı vererek kenti ve kentte çalışmayı daha cazip hale getirebilir.

Kent Yüksek Öğrenim Fonu (KEYÖF) Kurulmalıdır: Kent belediyesinin elde ettiği gelirlerden belli bir pay ayrılarak oluşturulacak KEYÖF’de toplanması sağlanmalıdır. Bu fon kentin valisi, rektör, belediye başkanı ve defterdardan oluşan yönetim kurulu tarafından yönetilebilir (T.C. Başbakanlık, 1996, 76). Bu fonda toplanacak parayla üniversitenin ve üniversite öğrencilerinin gereksinimlerini karşılamaya yönelik planlı ve düzenli harcamalar yapılmalıdır. Ayrıca bu fonla öğretim elemanlarının da bilimsel anlamda bir takım gereksinimleri giderilmelidir.

• Üniversite Öğrencilerinin Yapmış Olduğu Bilimsel Çalışmaların Yayınlanması ve Duyurulması Aşamalarında Belediyelerin Devreye Girmesi: Üniversite öğrencilerinin yapmış olduğu özgün ve faydalı bilimsel çalışmaların yayınlanarak kitaplaştırılması aşamasında kent belediyesi elindeki imkanları öğrencinin hizmetine sunmalıdır. Gücü oranında masrafları üstlenmeli ve ortaya çıkan ürünün ilgili yerlere ulaşmasını sağlamalıdır. Ayrıca üniversite gençliğinin ürettiği ürünlerin de kent halkının ilgi ve beğenisine sunulması için öğrencilere gerekli desteği vermelidir.

Kent Belediyesi Bilimin Yuvası Olan Üniversiteleri Korumalıdır: Kent belediyesi çağdaş ve akılcı üniversite anlayışını benimseyerek sahip olduğu üniversiteyi her türlü yerel ve siyasi baskı ve zorlamalardan uzak tutmalıdır. Burada özgür, yansız ve çağdaş bilimin yeşerip gelişmesini desteklemelidir. Üniversite gençliğinin özgür ve çağdaş bir ortamda yaşamasını sağlamalıdır.

Üniversite Öğretim Elemanları ve Belediye Hizmetleri

Kent; öğretim elemanının yaşadığı, her türlü gereksinimini karşıladığı, karşılıklı etkileşim içinde olduğu yaşamsal ve yönetsel dizgedir. Öğretim elemanları içinde yaşadıkları kent belediyesinin sunmuş olduğu hizmetlerden faydalanırlar.

Kent Belediyesi Öğretim Elemanları İçin Neler Yapmaktadırlar?

Kent belediyesi, üniversite öğretim elemanlarının gereksinimlerini karşılamak için ayrı bir hizmet programı yürütmemektedir. Kent halkının; “barınma, beslenme ve ulaşım”, “eğitim, kültür ve sanat”, “sağlık ve sosyal yardım” gereksinimleri ile diğer gereksinimlerini gidermeye yönelik olarak sunduğu hizmetlerden öğretim elemanları da faydalanmaktadır. Üniversite öğrencileri için yapılan, kent belediyesinin sunduğu hizmetler konusundaki değerlendirmeler, öğretim elemanları içinde aynı doğrultularda ve ölçülerde geçerlidir.

Kent Belediyesi Üniversite Öğretim Elemanları İçin Neler Yapmalıdırlar?

Kent belediyeleri üniversite öğretim elemanlarını gereksinimlerini karşılamaya yönelik olarak yeterli faaliyette bulunamamaktadır. Türk üniversitelerinde özellikle de büyük kent dışı taşra üniversitelerinde karşılaşılan en önemli sorun “öğretim elemanı yetersizliği”dir (T.C. Başbakanlık, 1996, 12). Nitelik ve nicelik açısından yetersiz bir öğretim elemanı kadrosuyla eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdürmek zorunda kalan üniversiteler büyük zorluklar çekmektedir. Bu durumdan kent belediyeleri de sorumludur. Öğretim elemanlarını büyük kent dışı taşra üniversitelerine çekebilmek ve orada tutabilmek için yeterli politikalar uygulanmamaktadır. Öğretim elemanlarının hem nitelik hem de nicelik açısından artışı eğitimin kalitesine de aynen yansımayaacaktır. Kaliteli bir üniversitenin varlığı ise kentsel dokuya da yansımayaacaktır. Bu nedenle kent belediyesi de üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmelidir. Kent belediyesinin bu konuda yapmaları gerekenler aşağıda başlıklar halinde sıralanmıştır.

Öğretim Elemanları Sadece Üniversitenin Kazanımı Değildir: Kent belediyesi öğretim elemanlarının gereksinimlerini üniversitenin karşılamasını beklememelidir. Çünkü öğretim elemanları sadece üniversiteye değil kent halkına da çok yönlü hizmet vermektedir. Kent belediyesi bu anlayışla hizmet etmelidir. Öğretim elemanlarını kentte tutabilmek ve memnun edebilmek için hakettiği sosyal standartları ve sosyal yaşamı sunmada kent belediyesi de üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmelidir.

Kent Belediyesi Öğretim Elemanlarının Önemini Kavramalı ve Onlara Sahip Çıkmalıdır: Eğitimin topluma yön vermesinin ötesinde artık hızla değişen toplum da eğitim dizgesine yön vermektedir (T.C. Başbakanlık, 1992, 38). Kent ve üniversitenin olumlu yönde karşılıklı etkileşimde bulunmasında öğretim elemanlarının büyük katkısı bulunmaktadır. Üniversite toplumun zihinsel yeteneğini geliştirerek toplumun eğitimsel ve kültürel düzeyini yükseltecek stratejileri de elinde bulundurmaktadır. Kent belediyesi öğretim elemanlarının sahip oldukları potansiyelin farkında olmalı ve onların birikimine sahip çıkmalıdır. Kent belediyesi, kentsel hizmetlerin etkin ve verimli sunulmasında ve kent hal-

kına yönelik olarak uygulayacakları sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik politikaların belirlenmesi ve de uygulanması aşamalarında öğretim elemanlarının danışmanlığından faydalanmalıdırlar.

Öğretim Elemanlarını Bilimsel Çalışma Yapmaya Özendirilmelidir: Öğretim elemanlarını bilimsel çalışmalar yapmaya sadece üniversite özendirilmemelidir. Kent belediyesi de öğretim elemanlarının bilimsel çalışmalarını özendirmeli ve onlara destek vermelidir. Yurtiçi ya da yurtdışı toplantı ve konferanslara katılımda maddi destek vermelidir. Bu desteği KEYÖF aracılığıyla sağlayabilir. Ayrıca yapılan bilimsel çalışmaların yayınlanarak kitaplaştırılması ve ilgili yerlere duyurulması aşamalarında da kent belediyesi öğretim elemanlarına destek vermelidir.

Başarılı Öğretim Elemanları Kent Belediyesi Tarafından Ödüllendirilmelidir: Belediye alanında özgün çalışmalar yapan başarılı öğretim elemanlarını maddi ve onursal anlamda ödüllendirmelidir. Bu öğretim elemanlarını görsel ve yazılı basın aracılığıyla kent halkına tanıtmalıdır.

Öğretim Elemanlarına Yurtiçi ve Yurtdışında Lisansüstü Eğitim Bursu Sağlamalıdır: Kent belediyesi her yıl belli sayıda öğretim elemanına yurtiçi ve yurtdışındaki üniversitelerde lisansüstü eğitim bursu vermelidir. Bunun için gerekli şartları belirleyerek üniversiteye bildirmelidir.

Kent Belediyesi İçerisinde Tam Donanımlı Bir Araştırma Merkezi Kurulmalıdır: Kentte belediye tarafından kent içinde yer alan tüm kurum ve kuruluşların ortak çalışabilecekleri bir "Araştırma Merkezi" kurulmalıdır. Bu merkezden öğretim elemanları kendi çalışmalarını yanında diğer kurum ve kuruluşlarla yapılacak ortak çalışmalar için de faydalanabilmelidir. Kent belediyesi kentsel hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik olarak hazırlanacak plan ve projelerde öğretim elemanlarının yer almasını sağlayarak bu merkezlerde çalışmalar yapılmasını sağlamalıdır. Belediye üniversite ile diğer kurum ve kuruluşların ortak projelerde çalışmalarını da desteklemelidir. Ayrıca özel kesimin üniversitelere araştırma-geliştirme faaliyetleri için katkıda bulunması sağlanmalıdır.

Bilimsel Toplantıların Takviminin Hazırlanmasında Üniversite İle İşbirliği Yapılmalıdır: Kent belediyesinin konferans salonunda düzenlenecek olan konferans ve toplantıların belirlenmesinde ve sunulmasında üniversiteden oluşturulan bir kurulun da katılımı sağlanmalıdır. Kent belediyesi öncelikle kendi üniversitesinde sahip olduğu değerli öğretim elemanlarının konferans vermelerini sağlamalıdır. Bu öğretim elemanlarını kent halkına tanıtmalıdır. Bunun dışında seçilecek konferans konuları ve sunucular hakkında komisyonunda görüşü alınmalıdır. Ayrıca hazırlanan konferans takviminin üniversitedeki her öğretim elemanına davetiye şeklinde gönderilmesi sağlanmalıdır.

Belediye Personelinin Eğitiminde Öğretim Elemanlarından Faydalanmalıdır: Kent belediyesi, personelinin hizmetiçi eğitimini ilgili bölüm öğretim elemanları danışmanlığı ve desteği ile gerçekleştirmelidir. Bu eğitim süreci çerçevesinde öğretim elemanının bilgi ve tecrübesinden faydalanmalıdır.

Çocuk Kreşleri Kurulmalıdır: Çocuğu olan öğretim elemanlarının kreş gereksinimine yanıt vermek üzere, belediye, uzman ve eğitilmiş çalışanların görev alacağı kreşler açmalıdır. Öğretim elemanlarının çocuklarını rahatlıkla ve güvenle bırakabilecekleri böyle bir kreşin varlığı öğretim elemanlarının en önemli sorunlarından birine çözüm sağlamış olur.

Kent Halkı İle Kaynaşmayı Sağlayacak Sosyal ve Kültürel Faaliyetler Düzenlenmelidir: Öğretim elemanlarının kent halkıyla kaynaşmasını sağlayacak sosyal ve kültürel faaliyetler düzenlenmelidir. Belediye bu faaliyetleri organize etmeli ve öğretim elemanlarının da işbirliğini sağlamalıdır. Kadrosu öğretim elemanlarından oluşan Üniversite Spor ile kadrosu belediyenin yöneticilerinden ve çalışanlarından oluşan Belediye Spor çeşitli spor alanlarında etkinlik gösterebilirler. Bunun yanında eğlence geceleri, tiyatro gösterileri ve sinema günleri gibi faaliyetler düzenlenebilir.

Sosyal, Kültürel ve Sanatsal Faaliyetlerin Yapıldığı ve Öğretildiği Kulüpler Kurulmalıdır: Belediye öğretim elemanlarının bilimsel çalışmaları dışında ilgi duydukları ve merak ettikleri alanlarda faaliyet gösterebilecekleri kulüpler ya da ayrı çalışma grupları kurmalıdır. Üye olacakları bu kulüplerde öğretim üyeleri uzman kişilerin denetimi altında sevindikleri alanlarda çalışmalar yapmalıdır. Örneğin resim yapma, herhangi bir müzik aletini çalma veya herhangi bir spor dalında çalışma, yapılabilecek etkinliklerdendir. Bu etkinlikler olgunlaştırıldığında kent halkına sergilenebilir.

Değerlendirme ve Sonuç

Yerel yönetimler içerisinde yer alan kent belediyeleri; hızlı nüfus artışı, teknolojik ilerleme, ulaşım ve haberleşmenin hız kazanması, eğitim ve kültür seviyelerinin artışı sonucunda istek ve gereksinimlere de hızlı cevap vermek zorundadır. Bu gereksinimler kent içinde yer alan her talep biriminin özellikleri ve yaşam koşulları göz önünde bulundurularak karşılanmalıdır. Batı ülkelerinde yerel yönetimler maksimum sosyal refah düzeyini sağlama amaçlı görevlerle donatılmışken, ülkemizde yerel yönetimler minimum gönenç düzeyini koruma amaçlı görevlerle donatılmıştır. Bu nedenle, Türkiye’de yerel yönetimler en temel toplumsal koruma alanlarına yönelik hizmet sunmaktadırlar. Bu durum özelleştirme politikalarının uygunluğunu tartışılır kılmakta, toplumsal çıkarların ve hatta kamu yararının zarar görebileceği durumlar önplana çıkmaktadır. Her kesime yönelik olarak sunulacak yerel hizmetlerde kamu örgütlerinin güçlendirilmesine öncelik vermek ve yerel yönetimleri güçlendirmek gerekmektedir.

(DPT, 2001: 185-186). Bu çerçevede güçlü belediye çevreden ve merkezden bağımsız hareket eden belediye anlamında düşünülmemelidir. Özellikle demokratik denge ve denetim açısından 'toplumsal yapıyı tam olarak yansıtmayı amaçlayan; açık, şeffaf ve sorumluluk ilkeleriyle' işleyen yerel yönetimler modeli hedeflenmelidir. Bu yönde gereken siyasal, yönetsel, sosyo-kültürel adımlar sistemli bir biçimde atılmalıdır.

Üniversiteler öğretim elemanları ve öğrencilerden oluşan iki ayrı talep birimini kente taşımaktadır. Üniversitenin dolayısıyla da öğretim elemanları ve üniversite öğrencilerinin işlevlerini çağdaş ve etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için içinde bulunduğu kent dizgesiyle olumlu etkileşim içinde olması gerekir. Özellikle büyük kent dışı taşra kentlerinde görülmekte olan gelişmemiş kafaların gölgesinde yapılan, durağan ve otokratik uygulamalar üniversiteyi ve çağdaş üniversite ruhunu zedelemektedir. Üniversitelerin yerel baskı ve zorlamalardan uzak tutularak ufkunun genişletilmesinde kent belediyeleri üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmelidir.

Üniversite eğitiminde mevcut potansiyelin ortaya çıkarılarak istenilen şekilde işe koşulabilmesi için belirli koşulların sağlanması ve kent içinde yer alan diğer alt dizgelerin de eğitime ilişkin işlevlerini yerine getirmesi gerekir. Bu noktada kent belediyesi üzerine düşen görevlerin dışında eşgüdüm rolü üstlenerek kentte yer alan diğer kurum ve kuruluşların da bu alana katkıda bulunmalarını sağlamalıdır. Kent belediyesinin üzerinde hassasiyetle durması gereken en önemli nokta, öğretim elemanlarının ve üniversite öğrencilerinin gereksinimlerinin yönetsel dizge içerisinde eriyip gitmesine izin vermemektir. Yönetişim kavramı çerçevesinde yürütülecek belediye üniversite işbirliği bir çok hizmetin her iki birim açısından da sunulan hizmetlerin daha etkin ve verimli bir şekilde sağlanmasının yolunu açacaktır. Öncelikle sayısı 525 bini aşan seçilmiş ve atanmış yerel yönetimler personelinin eğitimiyle ve ikinci grupta toplumun çeşitli kesimleri ve halkın eğitiminin üniversiteler yardımıyla sağlanmasında, üniversitelerin kapılarını topluma açmalarında eşgüdüm sağlanmasında, hizmet kapsama alanı ülke nüfusunun yaklaşık yüzde 57'sini içeren belediyeler de rol almalıdır.

Üniversite öğrencileri aynı zamanda siyasal bir birim olan belediyeler için sürekli ve kalıcı bir oy potansiyeli olarak görülmemektedir. Belediyeden hizmet talep eden ve sayısal olarak da büyük bir ağırlık taşıyan bu kesim geçici ikamet ettiği üniversite kentinde çeşitli nedenlerle oy veremediğinde belediye açısından siyasal yatırım olma özelliği gösterememektedir. Bu durum belediyeleri üniversite öğrencilerine hizmet götürmeye teşvik etmemektedir. Belediyeler hizmet sunumunda ekonomik verimlilik ve siyasal karşılık alma ilişkisinde fayda-maliyet analizi açısından bu durumu çelişkili olarak algılayabilirler. Bu çelişkiyi

giderecek bir öneri olarak öğrenim dönemleri süresince öğrencilerin yerel seçimlerde buldukları kentlerde oy vermeleri sağlanabilir.

Bilgi teknolojilerinin gelişimiyle; açıköğretim, uzaktan eğitim, açık üniversite ve internette elektronik ortamda eğitim olanakları da gelişmektedir ve bu olanaklardan da yararlanılmalıdır. Ancak üniversite ortamı ve kültürü belirli bir fiziksel iletişim sayesinde çok daha büyük katkı ve anlamlı değişimleri sağlayabilmektedir. Bu anlamda vazgeçilemez birer eğitim, öğretim ve araştırma kurumu olan üniversitelerin toplumsal kullanım ve yararlanmaya açılabilmesi büyük önem taşımaktadır.

Kent belediyesi üniversite öğrencileri ve öğretim elemanlarına karşı duyarlı olmalı, onların koşullarını anlamaya çaba göstermelidir. Belediye bu iki kesimin gereksinimlerini giderdikçe kendi geleceğini aynı zamanda ülkenin de geleceğini hazırladığının bilincinde olmalıdır. Kent belediyesi çağdaş ve verimli bireylerin yetişmesi için bu bireyleri iyi tanımalı, onlara sahip çıkmalı ve onların etki alanlarını iyi bilmelidir. Üniversite-belediye işbirliği, kent belediyesinin üniversite öğretim elemanları ve üniversite öğrencilerine yönelik olarak, çalışmada değinilen alanlardan başlamak üzere, sunulan hizmetlerin geliştirilmesiyle ivme kazanabilir. Üniversitelerin ise belediye ve yerel yönetimler personeline yönelik eğitim programları geliştirmesiyle başlatılabilecek işbirliği kentte yaşayanlara yönelik toplumsal eğitimi de kapsayacak şekilde genişletilebilir. Her iki kurumun ve ilgili çevresel unsurların da yararına olabilecek işbirliği alanları, kapsamlı bir araştırma projesinde özellikle karşılıklı etkileşim ve bakış açılarını ortaya koymak üzere, yöresel, kurumsal ve toplumsal kesimleri içeren değişkenleri temsil eden çok boyutlu bir örnekleme ele alınmalıdır. Böylesi bir örnekleme; üniversite öğretim elemanları ve üniversite öğrencilerinin belediyelere bakış açısını, belediyelerin ve örneğin belediye meclis üyelerinin üniversitelere, üniversite öğretim elemanlarına ve üniversite öğrencilerine bakış açıları ve onlardan beklentilerini, kurumsal ilişkileri, ayrıca yöre halkının her iki kuruma bakışını içerebilir. Bu tür araştırmaların planlanması ve gerçekleştirilmesinde TODAİE Yerel Yönetimler Araştırma ve Eğitim Merkezi'nin eşgüdümünde diğer ilgili kuruluşlar önemli rol alabilir.

Burada vurgulanması gereken kent dizgesi içerisinde üniversitenin önemi ve önceliğidir. Üniversite bulunmayan kentlerde diğer kuruluşlar görece artan önemde rol oynayabilecektir. Mümkünse belediyenin çeşitli düzeylerde etkide bulunan bütün çevresel unsurları harekete geçirilerek, bunların toplumsal ve ekonomik katkıları sağlanmalıdır. Ancak bir kentte üniversite varsa, bilimsel-teknolojik araştırma ve eğitim çalışmaları belki de kente en büyük katkı sağlayacak gizilgüçtür. Yerel altyapı teknolojileri üzerine çalışmak ve en uygun teknoloji modellerini belirlemek üzere, İller Bankası'nın katılımıyla, TÜBİTAK ve üniversitelerden oluşan bir Yerel Altyapı AR-GE kurumu oluşturulmalıdır. Fa-

kat belediyeler şu an kamu sektörü ve üniversiteler tarafından uygun ve ucuz teknoloji üretimi yapılamaması nedeniyle kendisine sunulan projeler karşısında seçeneksiz kalmaktadırlar (DPT, 2001: 59,69). Dolayısıyla hem belediyenin üniversiteden kente katkı anlamında yüksek verim elde edebilmesi hem de üniversitenin çalışmalarını etkin ve verimli yürütmesi anlamında belediyenin üzerine düşenleri yeterince yapabilmesi sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Agranoff, Robert ve Michael McGuire. "Big Questions in Public Network Management. Alkan, Türker (21 Eylül, 2001), "Vefa", *Radikal Gazetesi*, s. 11.
- DPT (2001), *Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Ankara, DPT Yayını.
- Görmez Kemal(1995), "Türkiye' de Yerel Yönetim Reformu Üzerine", *Yeni Türkiye*, Yıl: 1, Sayı: 4, Mayıs-Haziran, s. 330.
- Güler, Birgül, M. Kemal Öktem (1989), "Belediyelerimizde Personel Sistemi", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 22, Sayı. 2, s. 25-39.
- IULA-EMME Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği(2000), "Sürdürülebilir Gelişme", *Yerel Gündem* 21, Bülten: 7, s. 2.
- Kartal S. Kemal (1992 a), "Kentbilimci ve Yönetimbilimci Gözüyle Yakın Çevre", İnönü Üniversitesi Çevre Kulübü Çevre Semineri, Malatya.
- Kartal S. Kemal (1992 b), "Kentleşme, Kentleşme ve Malatya", Dünya Çevre Gününde Sunulan Bildiri, İnönü Üniversitesi Çevre Kulübü (Çoğaltma), Malatya.
- Kartal S. Kemal İle Görüşme, 14 Mayıs, 2000.
- Keleş Ruşen, Zerrin Toprak (2000), *21. Yüzyıla Girerken Türkiye'de Belediye Meclislerinde Siyaset*, İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi Yerel Gündem 21 Yayını.
- Keleş, Ruşen (1998), *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Keleş, Ruşen(1993), *Kentleşme Politikası*, İmge Yayınevi, Ankara.
- Menteşe Nahit (1995), "Yerel Yönetimler", *Yeni Türkiye*, Yıl: 1, Sayı: 4, Mayıs-Haziran, s. 288.
- Nadaroğlu, Halil (1989), *Mahalli İdareler*,: Beta Yayınevi, İstanbul.
- Nalbant, Atilla (1997), *Üniter Devlet*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Öktem, M. Kemal. "Türkiye,'de Yerel Yönetimlerin Gelişimi." *Türk İdare Dergisi*, Ankara: İç İşleri Bakanlığı Yayını, 60.Yıl Özel Sayısı, 1988.
- Öktem, M. Kemal (1990) "Yerel Yönetimler Eğitim ve Araştırma Merkezi." *İller ve Belediyeler*, Ankara: Türk Belediyecilik Derneği, Yıl: 46, Sayı: 534, Nisan, s. 214-216.

Öktem, M. Kemal (1990), "Belediye Personel Yönetimi Üzerine Düşünceler", *İller ve Belediyeler*, Türk Belediyecilik Derneği, Yıl: 46, Sayı: 532, Şubat, s. 78-79.

ÖSYM Web Sayfası (27/07/2001), www.osym.gov.tr.

Pirler, Orhan, Erol Zihni Gürsoy, Ahmet Başsoy (1999), *Belediyelerde Teşkilatlanma-Kadro İhdası Personel İstihdamı ve Eğitimi*, Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı Yayınları, Ankara.

Research." *Journal of Public Administration Research and Theory*, (Yayına Hazırlanıyor).

Resmi Gazete (12 Aralık 1984), "3030 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu", Sayı: 18603, s.1061-1086.

Resmi Gazete (14 Nisan 1930), "1580 Sayılı Belediye Kanunu", Sayı: 1471, s. 80-110.

Resmi Gazete (6 Aralık 1981), "2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu", Sayı: 17506 s. 5347-5397.

T.C. Başbakanlık (1992), *Çağdaş Eğitim Çağdaş Üniversite*, Başbakanlık Basımevi Ankara.

T.C. Başbakanlık (1996), *Üniversitelerin Temel Sorunları Çağdaş Eğitim Çağdaş Üniversite*, Üniversitelerimizin Gelişmişlik Durumu, Başbakanlık Basımevi, Ankara.

TODAİE "Yerel Yönetimler Sempozyumu" 1-2 Kasım 2000 (Yayımlanmamış Notlar), Ankara.

TODAİE Web Sayfası,27/07/2001, www.todaie.gov.tr.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (2000), Seçkin Yayınevi, Ankara.

Uysal-Sezer, Birkan (1987), "Yerel Yönetimin Çevresi-Halkla İlişkiler ve Kanaat Araştırmaları", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 20, Sayı 1, s. 15-32.